

بررسی وضعیت تولید زیتون در کشور (با تأکید بر خرید تضمینی)

کد موضوعی: ۲۵۰

شماره مسلسل: ۱۲۳۱۱

اسفندماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات زیربنایی

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
بررسی روند ده ساله سطح زیر کشت و تولید محصول زیتون در کشورهای مختلف	۳
روند ده ساله تولید روغن زیتون و صادرات و واردات آن در کشورهای مهم براساس آمار شورای	
بین المللی زیتون (IOC)	۱۰
روند ده ساله تولید میوه، روغن، گسترش سطح زیر کشت و واردات و صادرات محصول زیتون طی	
سال های ۱۳۸۰-۱۳۸۹ براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی	۱۷
فرصت های موجود در تولید زیتون	۲۰
چالش های موجود در تولید روغن زیتون	۲۲
سیاست های حمایتی محصولات کشاورزی در جهان و ایران	۲۴
پیشینه قانونی خرید تضمینی محصولات کشاورزی	۲۴
عملکرد خرید تضمینی محصولات باغی طی سال های گذشته	۲۵
رضایتمندی تولیدکنندگان زیتون در رابطه با بازار	۲۶
بررسی امکان خرید تضمینی زیتون	۲۷
نتیجه گیری و پیشنهادها	۲۸
منابع و مأخذ	۳۱

بررسی وضعیت تولید زیتون در کشور (با تأکید بر خرید تضمینی)

چکیده

حمایت از تولیدات بخش کشاورزی به دلیل نقش آن در برقراری امنیت غذایی و امنیت ملی در جهان و حتی در کشورهای پیشرفته صنعتی امری پذیرفته شده است. این امر در کشورهای درحال توسعه که بخش کشاورزی در روند توسعه اقتصادی - اجتماعی آنها نقش کلیدی دارد حائز اهمیت بیشتری است و حتی سازمان تجارت جهانی نیز اعمال برخی از روش‌های حمایتی از سوی دولت‌ها را در این عرصه مجاز دانسته است. در کشور ما خرید تضمینی محصولات کشاورزی ازجمله سیاست‌های حمایتی دولت است که بیشتر محصولات زراعی و بعضاً محصولات باغی را پوشش می‌دهد. قیمت پیشنهادی برای محصولات باغی اغلب قیمت پایه بازار آن محصول است که در سال‌های گذشته اغلب به دلیل فاصله قیمت‌های بازار با قیمت‌های تضمینی، ضرورتی به خرید محصولات باغی جز در یکی دو مورد بیشتر احساس نشده است.

از آنجایی که زیتون، محصولی اساسی در سبد مصرف جامعه محسوب نمی‌شود (مصرف سرانه روغن زیتون ۱۴۶ گرم است) و نیز با توجه به بازار رقابتی محصولات باغی و همچنین ماهیت فسادپذیر آن نمی‌تواند در زمره محصولات تحت پوشش قانون تضمین خرید قرار گیرد؛ لکن به لحاظ اهمیت تولید آن در کشور، باید با ابزارهای سیاستی دیگری که هزینه تولید را کاهش داده و درآمد را تثبیت می‌کند، تولیدکنندگان این محصول مورد حمایت قرار گیرند.

مقدمه

زیتون یکی از مهمترین محصولات باغی است که از زمان‌های گذشته در جوامع بشری کشت می‌شده و از قدیمی‌ترین منابع غذایی بشر است که با پیدایش تمدن‌های اولیه انسانی، استفاده از آن نیز رواج پیدا کرده است. روغن زیتون به دلیل طعم دلپذیر، پایداری خوب و فوایدی که برای سلامتی دارد، یک روغن خوراکی بی‌نظیر محسوب می‌شود. روغن طبیعی زیتون بنابر تعاریف کدکس مواد

غذایی و شورای بین‌المللی زیتون (IOC)^۱ بدون خالص‌سازی و مستقیماً به مصرف می‌رسد. این روغن به واسطه داشتن درصد بالای اسیداولئیک که یکی از اسیدهای چرب غیراشباع با پیوند شیمیایی دوگانه بوده به راحتی در بدن تجزیه و جذب می‌شود. از این رو از ارزش غذایی بالایی برخوردار است. همچنین بالا بودن میزان آنتی‌اکسیدان‌ها در روغن زیتون مانع اکسیده شدن اسیدهای چرب و بروز مشکلات احتمالی ناشی از آن می‌گردد. از این رو روغن زیتون به عنوان بهترین روغن خوراکی موجود در جهان مطرح است و در بسیاری از کشورهای پیشرفته (کشورهای اروپایی، آمریکا، استرالیا و ژاپن) یکی از مواد اصلی سبد غذایی مردم را تشکیل می‌دهد. در راستای سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور و اهداف کمی و کیفی برنامه‌های توسعه به منظور تأمین بخشی از روغن خوراکی کشور، توسعه کشت زیتون در زیربخش باغبانی به عنوان یک طرح ملی و محوری در سطح وزارت جهاد کشاورزی پیگیری شده است. براساس نظر وزارت جهاد کشاورزی، توسعه کشت زیتون پیامدهای مثبت چندسویه‌ای را برای کشور خواهد داشت که از جمله این موارد وجود عرصه‌های مناسب توسعه بدون جایگزینی با سایر محصولات، تولید روغن خوراکی با کیفیت مطلوب و ارزش غذایی بالا - که سطح سلامت جامعه را ارتقا خواهد بخشید - نیاز به سرمایه‌گذاری ناچیز، وجود ارقام سازگار با مناطق مختلف با توجه به تنوع اقلیمی و محدودیت‌های آبی در کشور و ایجاد اشتغال مولد را می‌توان ذکر کرد.

براساس برنامه راهبردی زیتون، مصرف سرانه ۱۶/۵ کیلوگرمی روغن نباتی در کشور باعث شده است که این ماده غذایی با سهمی معادل ۵ درصد از کل هزینه‌های خوراکی و خانوار به عنوان یکی از مهمترین اقلام مواد خوراکی در سبد مصرفی خانوارهای شهری و روستایی محسوب شود که بیش از ۹۰ درصد ماده اولیه آن (روغن خام یا دانه روغنی) از طریق واردات تأمین می‌گردد.^۲ با توجه به جایگاه روغن در تغذیه مردم کشورمان، یکی از محصولاتی که می‌تواند بخشی از روغن مورد نیاز را تأمین کند زیتون است. طی چند سال گذشته با توجه به پیشینه کشت زیتون در ایران، فعالیت‌های زیادی جهت افزایش تولید زیتون آغاز شده است. با شروع برنامه توسعه کشت زیتون از سال ۱۳۷۲ تحقیقات آن نیز به طور گسترده در ایستگاه‌های طارم، رودبار، گرگان، سرپل زهاب،

1. International – council – of – olive

۲. به نقل از طرح زیتون معاونت تولیدات گیاهی، براساس آمار FAO در سال ۲۰۰۸ حدود ۴/۸۹۶ میلیون تن روغن و ماده اولیه روغن وارد کشور گردید. از این مقدار ۷۷۳ هزار تن دانه سویا و ۳۹۲ هزار تن روغن سویا، ۶۷۹ هزار تن روغن پالم، ۷۹ هزار تن روغن آفتابگردان و ۲/۹۷۱ میلیون تن ذرت بوده است. ارزش کل واردات روغن و مواد اولیه آن معادل ۲/۲۲۱ میلیون دلار بوده است. همچنین در سال ۲۰۰۹، ۲/۰۳۴ میلیون دلار روغن خام و دانه روغنی به کشور وارد شده است. هرساله منابع قابل توجهی از منابع ارزی کشور صرف تأمین این کالا می‌شود (سرانه مصرف روغن زیتون در جهان ۵۰۰ گرم و در ۱۲ کشور عضو اتحادیه اروپا حدود ۱۰ کیلوگرم و بالاترین مقدار مربوط به کشور یونان ۲۴ کیلوگرم می‌باشد و در کشور ما مصرف سرانه ۱۲۰ گرم در سال ۱۳۸۵ می‌باشد).

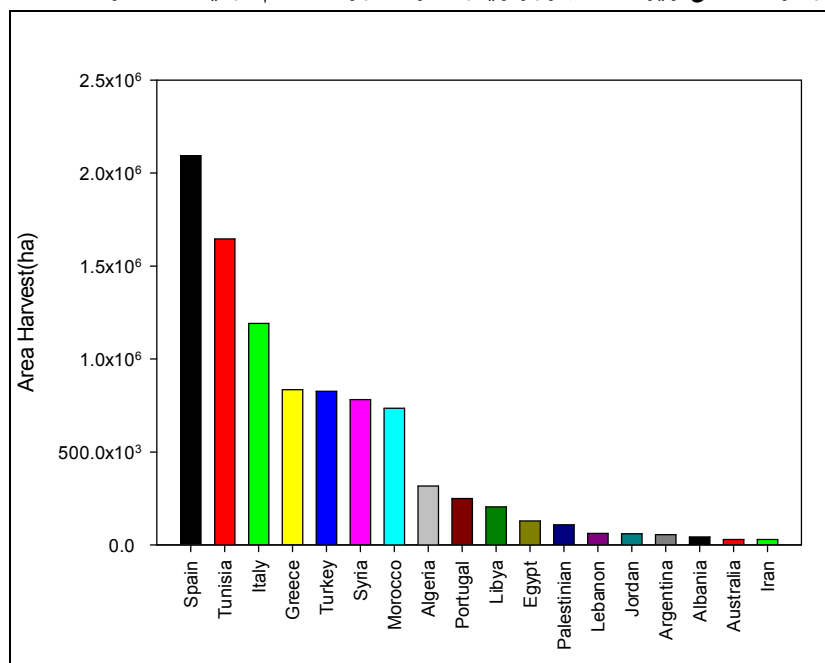
کازرون و صفی‌آباد دزفول شروع شد و تاکنون نتایج بسیار مفیدی برای پیشبرد برنامه‌های توسعه کشت زیتون از تحقیقات ایستگاه‌های مذکور به‌دست آمده است.

لذا این گزارش سعی دارد تا با در نظر گرفتن موضوعات تولید، واردات و صادرات زیتون در سطوح ملی و فراملیتی و نیز مسائل و مشکلات موجود پیرامون توسعه کشت زیتون در کشور و همچنین بررسی موضوع خرید تضمینی این محصول به ارائه راهکارهای لازم جهت پیشبرد توسعه کشت این محصول بر مبنای اهداف توسعه در سند چشم‌انداز بپردازد.

بررسی روند ده‌ساله سطح زیر کشت و تولید محصول زیتون در کشورهای مختلف

بر اساس آمار سازمان خواروبار جهانی (FAO) در سال ۲۰۱۰ سطح زیر کشت بارور زیتون جهان در حدود ۹/۵۳۳ میلیون هکتار بوده است. کشورهای اسپانیا با سطح ۲/۰۹۲، تونس با ۱/۶۴۶، ایتالیا با ۱/۱۹۰، یونان با ۰/۸۱۵ و ترکیه با ۰/۷۲۷ میلیون هکتار به‌ترتیب بیشترین سطح باغات بارور زیتون جهان را در خود جای داده‌اند. در این گروه ایران در رتبه هجدهم قرار دارد (نمودار ۱).

نمودار ۱. سطح زیر کشت بارور زیتون در کشورهای مهم تولیدکننده در سال ۲۰۱۰

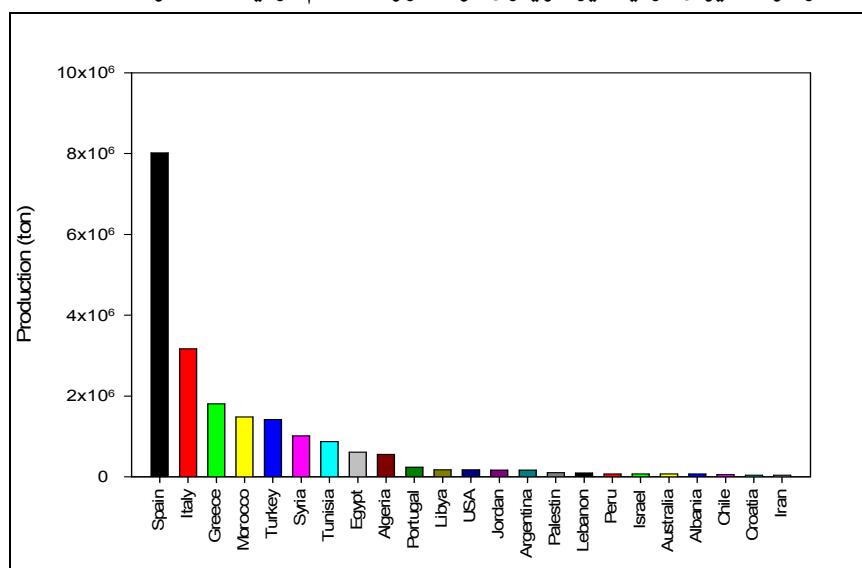
مأخذ: گزارش کانون هماهنگی دانش و صنعت زیتون، ۱۳۹۰.

روند تغییرات سطح زیر کشت بارور زیتون در دنیا در طی سال‌های ۲۰۰۰ - ۲۰۱۰ در جدول ۱ آمده است. این تغییرات نشان می‌دهد که در طی یک دهه سطح کل باغات بارور زیتون در دنیا از

۸/۳۴۹ به ۹/۵۳۳ میلیون هکتار افزایش یافته است. طبق این آمار سطح زیر کشت بارور در ایران نیز افزایش چشمگیری داشته است و از حدود ۹/۷۸۷ هزار هکتار در سال ۲۰۰۰ به حدود ۲۹/۷۰۰ هزار هکتار در سال ۲۰۱۰ رسیده است (جدول ۱).

همچنین طبق آمار سال ۲۰۱۰ این سازمان، میزان تولید زیتون در جهان طی این سال در حدود ۲۰/۶۳۳ میلیون تن بوده است. بر این اساس کشورهای اسپانیا با ۸/۰۱۴، ایتالیا با ۳/۱۷۰، یونان با ۱/۸۰۹، مراکش با ۱/۴۸۳، ترکیه با ۱/۴۱۵ و سوریه با ۱/۰۱۴ میلیون تن به ترتیب بیشترین میزان تولید زیتون را داشته‌اند. طبق این آمار ایران در آن سال با تولید ۳۶/۹ هزار تن مقام بیست‌وسوم را در بین کشورهای تولیدکننده به خود اختصاص داده است (نمودار ۲).

نمودار ۲. میزان تولید میوه زیتون در کشورهای مهم تولیدکننده در سال ۲۰۱۰

مأخذ: همان.

بررسی روند تولید میوه زیتون در دنیا طی سال‌های ۲۰۰۰ - ۲۰۱۰ نشان می‌دهد میزان تولید از ۱۵/۶۲۳ میلیون تن به ۲۰/۶۳۲ میلیون تن افزایش یافته است. تولید میوه زیتون در ایران نیز در طی دهه گذشته افزایش چشمگیری داشته به طوری که از ۳۴۰۰۰ تن در سال ۲۰۰۰ به حدود ۶۱۳۰۰ تن در سال ۲۰۰۵ رسیده است. میزان تولید به علت وقوع سرما و یخبندان بی‌سابقه زمستان سال ۱۳۸۶ (که خسارت زیادی به باغ‌های زیتون وارد نمود) در سال ۲۰۱۰ به ۳۶/۹۰۰ هزار تن کاهش یافته است (جدول ۲).

جدول ۱. سطح زیر کشت درختان بارور زیتون در دنیا براساس آمار سازمان خواروبار جهانی (۲۰۱۰-۲۰۰۰) (برحسب هکتار)

کشور	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰
اسپانیا	۲,۳۰۰,۰۰۰	۲,۴۰۰,۰۰۰	۲,۴۳۰,۵۸۰	۲,۴۳۹,۵۸۰	۲,۴۶۴,۷۷۰	۲,۴۶۵,۲۶۰	۲,۴۸۲,۷۰۰	۲,۴۷۰,۱۶۰	۲,۴۵۰,۴۷۰	۲,۵۰۰,۰۰۰	۲,۰۹۲,۸۰۰
تونس	۱,۳۸۷,۲۴۰	۱,۳۷۷,۷۰۰	۱,۳۷۷,۷۰۰	۱,۳۷۷,۷۰۰	۱,۳۵۲,۴۰۰	۱,۳۶۴,۳۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	۱,۹۰۰,۰۰۰	۲,۳۰۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۶۴۵,۱۰۰
ایتالیا	۱,۱۶۱,۶۰۰	۱,۱۶۴,۵۶۰	۱,۱۷۰,۳۶۰	۱,۱۶۲,۷۱۰	۱,۱۶۶,۰۰۰	۱,۱۶۸,۶۰۰	۱,۱۶۷,۸۶۰	۱,۱۶۱,۳۱۰	۱,۱۸۰,۵۰۰	۱,۱۹۰,۰۰۰	۱,۱۹۰,۸۰۰
یونان	۷۸۱,۰۰۰	۷۶۷,۱۴۴	۷۶۵,۰۰۰	۷۶۵,۰۰۰	۷۹۴,۱۶۰	۷۸۴,۵۰۰	۷۹۶,۹۷۲	۷۹۵,۷۲۴	۸۰۶,۶۰۰	۸۱۵,۰۰۰	۸۳۴,۲۰۰
ترکیه	۵۹۴,۰۷۲	۵۹۹,۴۰۰	۶۱۰,۷۲۲	۶۱۴,۳۸۵	۶۳۳,۰۰۰	۶۴۴,۱۶۶	۶۵۱,۸۲۰	۶۹۴,۷۹۳	۷۰۷,۵۹۳	۷۲۷,۵۱۳	۸۲۶,۱۹۹
سوریه	۴۷۷,۹۹۳	۴۸۸,۹۵۷	۵۰۱,۵۰۰	۵۱۷,۰۰۰	۵۳۱,۴۰۰	۵۴۴,۷۰۰	۵۶۵,۰۰۰	۶۰۰,۴۹۸	۶۱۷,۰۶۰	۶۳۵,۶۹۱	۷۸۱,۸۰۰
مراکش	۵۴۰,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	۴۷۷,۳۰۰	۴۸۱,۰۰۰	۵۹۰,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	۵۲۲,۸۰۰	۵۳۰,۹۰۰	۵۴۷,۶۰۰	۶۶۵,۴۰۰	۷۳۵,۴۰۰
الجزایر	۱۶۸,۰۸۰	۱۷۷,۲۲۰	۱۹۰,۵۵۰	۲۰۹,۷۳۰	۲۴۶,۱۶۶	۲۶۸,۰۲۸	۲۶۳,۳۵۲	۲۷۶,۲۵۳	۲۸۲,۴۶۰	۲۸۸,۴۴۲	۳۱۶,۳۰۰
پرتغال	۳۶۹,۱۶۲	۳۵۸,۷۵۱	۳۵۹,۲۶۸	۳۷۴,۱۵۴	۳۷۴,۴۷۴	۳۷۶,۵۲۴	۳۷۹,۴۲۱	۳۷۹,۶۱۶	۳۸۰,۷۰۰	۳۴۲,۰۰۰	۲۵۰,۲۰۰
لیبی	۱۳۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۱۱,۱۷۲	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۵,۶۳۷	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۵,۱۵۴	۲۰۵,۰۰۰
مصر	۴۵,۵۱۳	۴۷,۵۱۹	۴۹,۵۳۲	۴۹,۸۷۳	۴۹,۰۸۶	۴۹,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۷۶۴	۱۰۹,۹۴۷	۱۱۰,۰۰۰	۱۲۸,۷۰۰
فلسطین	۹۲,۱۴۷	۹۲,۶۳۱	۹۲,۷۱۶	۹۳,۴۳۵	۹۳,۳۹۴	۹۲,۵۵۵	۹۳,۳۸۶	۹۵,۰۶۷	۹۰,۰۹۰	۹۲,۴۱۲	۱۰۸,۱۰۰
لبنان	۵۵,۶۴۶	۵۶,۸۳۴	۵۷,۵۷۰	۵۷,۵۶۴	۵۸,۵۳۱	۵۸,۸۲۴	۵۹,۱۰۰	۵۸,۶۰۰	۵۶,۰۰۰	۵۷,۰۰۰	۶۲,۵۰۰
اردن	۶۳,۷۵۳	۶۴,۱۰۱	۶۴,۴۸۴	۶۴,۴۴۱	۶۴,۴۹۵	۶۴,۵۲۳	۶۴,۵۳۲	۶۰,۱۴۰	۶۰,۵۳۱	۶۰,۶۶۰	۶۰,۸۷۹
آرژانتین	۳۵,۰۰۰	۲۹,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۳,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۵۲,۰۰۰	۵۳,۳۶۸	۵۲,۶۴۴	۵۵,۷۰۰
آلبانی	۳۲,۶۰۰	۲۶,۳۹۶	۲۸,۰۰۰	۳۳,۶۰۰	۳۳,۵۰۰	۲۸,۵۰۰	۳۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۴۲,۷۰۰
استرالیا	۹۴۵	۱,۴۵۴	۱,۰۰۰	۱,۵۰۰	۳,۱۵۰	۱۱,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۷,۰۰۰	۲۸,۶۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۰,۳۰۰
ایران	۹,۷۸۷	۱۲,۱۳۲	۱۳,۰۰۰	۲۳,۲۸۸	۲۳,۰۰۰	۲۴,۷۰۸	۲۲,۴۱۶	۲۳,۱۸۱	۳۲,۶۹۴	۳۱,۱۱۴	۲۹,۷۰۰
اسرائیل	۱۸,۷۴۰	۱۹,۴۵۰	۲۰,۰۶۰	۲۰,۷۰۰	۲۱,۳۰۰	۲۲,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۶,۰۰۰	۱۶,۲۶۱	۱۶,۶۸۰	۲۴,۰۰۰
فرانسه	۱۵,۶۱۷	۱۵,۹۶۸	۱۷,۰۳۶	۱۷,۳۵۲	۱۷,۸۱۳	۱۸,۳۳۹	۱۸,۸۰۵	۱۸,۸۵۳	۱۸,۸۵۱	۱۸,۹۶۱	۱۹,۴۵۳
کرواسی	۱۵,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۴,۳۴۶	۱۴,۹۷۱	۱۵,۳۰۳	۱۷,۰۰۰

کشور	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰
آمریکا	۱۴،۵۷۰	۱۴،۵۷۰	۱۴،۵۶۹	۱۴،۵۷۰	۱۲،۹۶۰	۱۲،۹۵۰	۱۲،۵۴۵	۱۲،۱۴۱	۱۲،۱۴۱	۱۲،۵۴۵	۱۳،۲۵۴
شیلی	۵۰،۵۱	۵۰،۳۰۶	۵۰،۶۲۴	۵۸۵۰	۶،۰۰۰	۵،۷۰۰	۵۸۰۰	۸،۰۰۰	۸،۶۰۰	۱۲،۰۰۰	۱۲،۸۷۴
پرو	۶،۴۱۸	۶،۹۹۵	۷،۲۳۱	۷،۷۵۰	۸،۰۳۰	۸،۶۴۹	۹،۶۵۲	۹،۴۵۶	۱۰،۴۱۵	۷،۶۰۹	۱۱،۴۳۸
قبرس	۷،۲۰۰	۷،۸۰۰	۸،۶۰۰	۱۲،۶۱۱	۱۲،۹۳۵	۱۳،۷۴۰	۱۴،۸۶۷	۱۱،۶۳۹	۱۰،۴۷۵	۱۲،۰۱۹	۱۰،۱۱۶
مقدونیه	۶،۰۰۰	۶،۲۰۰	۷،۵۸۱	۶،۰۰۰	۶،۰۸۵	۵،۲۱۹	۶،۰۰۸	۳،۶۳۶	۴،۵۶۱	۴،۹۳۸	۵،۰۰۰
عراق	۲،۰۰۰	۱،۷۰۰	۱،۸۳۲	۱،۲۵۰	۹۵۰	۱،۰۷۹	۹۲۳	۲،۸۰۰	۳،۴۰۰	۴،۰۵۰	۴،۷۰۰
مکزیک	۴،۳۲۷	۴،۶۲۵	۴،۸۶۰	۴،۰۶۷	۳،۸۶۰	۳،۶۲۷	۳،۲۱۸	۴،۱۱۲	۴،۰۰۰	۳،۲۹۲	۴،۱۰۰
مونتنگرو							۲،۷۰۰	۲،۳۰۰	۲،۸۰۰	۲،۳۰۰	۳،۰۰۰
اروگوئه	۱،۶۵۹	۱،۴۰۰	۱،۴۵۰	۱،۵۰۰	۱،۴۵۰	۱،۶۰۶	۱،۵۱۷	۱،۵۰۰	۱،۸۳۵	۲،۳۳۶	۲،۹۰۰
السالوادور	۲،۲۹۲	۲،۶۴۱	۳،۴۳۹	۳،۴۳۰	۳،۴۷۳	۳،۴۹۰	۳،۶۲۵	۴،۱۸۸	۴،۵۶۲	۶،۳۶۶	۲،۸۰۰
افغانستان						۲،۵۰۰	۲،۱۵۶	۱،۰۰۰	۱،۵۰۰	۳،۸۰۰	۲،۶۰۰
آذربایجان	۱،۳۰۰	۱،۳۰۰	۱،۳۰۰	۲،۴۰۰	۱،۰۰۰	۱،۱۰۵	۲،۳۰۰	۲،۳۰۰	۲،۳۰۰	۲،۰۰۰	۲،۴۰۰
اسلونی	۱،۴۶۸	۱،۴۸۳	۱،۵۵۱	۱،۵۲۴	۱،۵۰۸	۱،۵۱۸	۱،۵۱۰	۱،۷۶۸	۱،۷۷۵	۱،۸۵۷	۱،۸۵۶
چین	۵۸۶	۵۸۶	۸۰۳	۷۸۱	۷۸۱	۷۸۱	۷۸۱	۸۳۷	۸۳۷	۸۳۷	۱۰،۱۸
ازبکستان	۳۱۴	۳۲۷	۳۱۱	۳۰۳	۳۰۰	۳۰۲	۳۰۰	۳۱۱	۳۰۰	۳۰۰	۲۸۰
کویت	۱۲۰	۱۰۰	۹۷	۹۶	۹۵	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۸۸	۱۰۰
برزیل	۵	۷	۱۰	۲۰	۲۵	۲۶	۲۵	۲۲	۲۵	۲۷	۳۰
مالت	۱۱	۶	۷	۱۰	۱۲	۱۳	۱۲	۶	۶	۸	۱۰
صربستان و مونتنگرو	۳	۱	۳	۳	۳	۳	۵	۶	۶	۶	۶

مأخذ: کانون هماهنگی دانش و صنعت زیتون، ۱۳۹۰.

جدول ۲. تولید میوه زیتون در دنیا براساس آمار سازمان خواروبار جهانی (۲۰۰۰-۲۰۱۰) (برحسب تن)

کشور	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰
اسپانیا	۴,۹۴۳,۸۰۰	۶,۷۶۲,۶۰۰	۴,۴۱۴,۹۱۰	۷,۵۵۳,۵۷۰	۵,۲۰۰,۰۳۰	۴,۰۲۱,۷۲۰	۵,۶۷۹,۰۲۰	۶,۱۴۰,۲۵۰	۵,۵۷۰,۷۳۰	۷,۹۲۳,۰۰۰	۸,۰۱۴,۰۰۰
ایتالیا	۲,۸۲۱,۰۰۰	۳,۰۱۶,۲۰۰	۳,۲۳۱,۳۰۰	۳,۵۴۶,۱۳۰	۴,۵۳۴,۲۳۰	۳,۷۷۴,۸۱۰	۳,۴۱۵,۶۸۰	۳,۲۴۹,۸۰۰	۳,۴۷۳,۶۰۰	۳,۲۸۶,۶۰۰	۳,۱۷۰,۷۰۰
یونان	۲,۵۰۲,۰۰۰	۲,۳۵۰,۰۳۰	۲,۵۷۷,۶۴۰	۲,۰۵۰,۲۶۰	۲,۰۴۰,۰۲۰	۲,۵۸۳,۱۹۰	۲,۴۲۵,۱۵۰	۲,۳۱۳,۰۶۰	۲,۵۷۵,۰۰۰	۲,۲۸۵,۰۰۰	۱,۸۰۹,۸۰۰
مراکش	۴۰۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰	۴۵۵,۲۰۰	۸۳۰,۱۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۶۳۱,۲۱۰	۶۵۹,۱۰۰	۷۶۵,۳۸۰	۸۵۰,۰۰۰	۱,۴۸۳,۵۱۰
ترکیه	۱,۸۰۰,۰۰۰	۶۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۱,۷۶۶,۷۵۰	۱,۰۷۵,۸۵۰	۱,۴۶۴,۲۵۰	۱,۲۹۰,۶۵۰	۱,۴۱۵,۰۰۰
سوریه	۸۶۶,۰۵۲	۴۹۶,۹۵۲	۹۴۰,۹۴۱	۵۵۲,۲۷۷	۱,۰۲۷,۲۰۰	۶۱۲,۲۲۳	۱,۱۹۰,۷۸۰	۴۹۵,۳۱۰	۸۲۷,۰۳۳	۸۸۵,۹۴۲	۱,۰۱۴,۹۰۰
تونس	۵۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۱,۴۰۰,۰۰۰	۶۵۰,۰۰۰	۱,۰۵۰,۰۰۰	۱,۰۲۱,۸۰۰	۹۹۸,۰۰۰	۱,۱۸۳,۰۰۰	۷۵۰,۰۰۰	۸۷۶,۴۰۰
مصر	۲۸۱,۷۴۵	۲۹۳,۹۰۳	۳۳۶,۴۴۲	۲۰۴,۷۲۲	۳۱۵,۱۹۳	۳۱۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۵۰۷,۰۵۳	۴۸۰,۰۷۱	۵۰۰,۰۰۰	۶۱۱,۹۰۰
الجزایر	۲۱۷,۱۱۲	۲۰۰,۳۳۹	۱۹۱,۹۲۶	۱۶۷,۶۲۷	۴۶۸,۸۰۰	۳۱۶,۴۸۹	۲۶۴,۷۳۳	۲۰۸,۹۵۲	۲۵۴,۰۶۷	۴۷۵,۱۸۲	۵۵۵,۲۰۰
پرتغال	۲۶۰,۰۰۰	۲۷۱,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰	۲۴۴,۲۳۸	۳۱۲,۱۲۴	۲۱۱,۸۷۳	۳۷۳,۴۰۰	۲۱۲,۲۴۵	۳۴۵,۸۰۰	۴۲۰,۶۰۰	۲۳۹,۶۰۰
لیبی	۱۶۵,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۸۹,۶۴۳	۱۸۰,۰۰۰	۱۷۷,۸۸۵	۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۷۰,۸۸۶	۱۸۰,۰۰۰
آمریکا	۷۲,۵۷۰	۱۲۱,۵۶۰	۹۳,۴۴۰	۱۰۷,۰۵۰	۹۷,۵۲۲	۱۲۸,۸۲۰	۲۱,۳۲۰	۱۲۰,۲۰۰	۶۰,۶۰۰	۴۲۰,۰۰۳	۱۷۲,۳۷۰
اردن	۱۳۴,۲۸۵	۶۵,۷۰۱	۱۸۰,۹۰۰	۱۱۷,۹۵۸	۱۶۰,۷۳۸	۱۱۳,۰۷۰	۱۴۶,۸۲۹	۱۲۵,۰۲۹	۹۴,۰۶۸	۱۴۰,۷۱۹	۱۷۱,۶۷۲
آرژانتین	۱۱۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۹۳,۰۰۰	۹۹,۰۰۰	۱۴۷,۶۰۰	۱۵۵,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۱۶۵,۰۰۰
فلسطین	۳۸,۴۶۳	۱۴۳,۶۳۰	۸۵,۰۲۴	۱۴۱,۴۵۴	۸۵,۷۶۵	۱۳۷,۸۰۵	۵۰,۵۷۳	۸۵,۶۵۱	۸۵,۷۷۰	۸۱,۴۲۷	۹۹,۰۰۰
لبنان	۱۸۹,۵۰۰	۸۵,۸۰۰	۱۸۴,۴۲۱	۸۳,۲۰۰	۱۶۷,۳۰۰	۷۶,۵۰۰	۱۷۷,۳۰۰	۷۶,۲۰۰	۸۳,۰۰۰	۸۳,۵۰۰	۹۷,۶۰۰
پرو	۳۰,۰۲۳	۳۲,۴۴۲	۳۲,۴۸۸	۳۸,۰۸۹	۴۲,۴۷۱	۵۴,۶۲۲	۵۲,۲۹۸	۵۲,۴۴۴	۵۷,۷۰۰	۴۲,۰۰۰	۷۵,۰۳۵
اسرائیل	۵۶,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	۵۶,۰۰۰	۲۱,۵۰۰	۶۲,۰۰۰	۲۹,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۹,۵۰۰	۴۸,۷۵۰	۳۰,۵۰۰	۷۳,۵۰۰
استرالیا	۱,۳۹۷	۲,۳۷۰	۱,۸۰۰	۳,۱۹۱	۶,۵۴۱	۲۳,۰۴۱	۴۲,۱۷۷	۵۷,۱۲۳	۶۰,۰۰۰	۶۲,۶۵۵	۷۱,۲۰۰
آلبانی	۳۶,۲۰۰	۳۹,۶۰۰	۲۷,۳۰۰	۲۷,۹۳۳	۵۸,۷۰۰	۳۰,۲۰۰	۴۰,۲۰۰	۲۷,۶۰۰	۵۶,۲۰۰	۷۸,۰۰۰	۷۰,۰۰۰
چین	۱۱,۵۰۰	۱۴,۵۰۰	۱۸,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	۲۶,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۶,۰۰۰	۳۸,۷۰۰	۵۴,۰۰۰	۵۸,۰۰۰
کرواسی	۱۶,۲۱۵	۱۹,۴۱۳	۳۲,۹۵۵	۹,۴۸۲	۳۳,۰۰۰	۳۶,۶۰۲	۲۷,۵۳۰	۳۴,۵۲۷	۳۵,۹۵۵	۳۲,۵۹۲	۳۸,۰۰۱

کشور	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰
ایران	۳۴،۷۳۰	۳۸،۰۴۰	۳۷،۰۰۰	۴۵،۴۲۰	۳۸،۳۹۷	۶۱،۳۳۹	۴۰،۰۰۰	۴۳،۸۷۴	۴۲،۴۶۷	۴۰،۰۲۵	۳۶،۹۰۰
فرانسه	۱۸،۱۳۳	۱۸،۱۲۷	۲۱،۴۲۰	۲۴،۲۳۱	۲۰،۸۷۴	۲۱،۸۶۱	۱۸،۳۸۲	۲۲،۶۶۸	۳۲،۱۱۶	۳۱،۲۵۵	۳۲،۹۶۰
مقدونیه	۱۵،۲۰۰	۱۵،۴۰۰	۱۳،۰۰۰	۱۶،۰۰۰	۱۴،۰۰۰	۱۰،۷۰۳	۱۲،۰۰۰	۱۳،۸۰۰	۱۴،۰۷۰	۱۶،۶۲۸	۱۶،۰۰۰
قبرس	۲۱،۰۰۰	۱۷،۵۰۰	۲۷،۵۰۰	۱۷،۷۶۵	۲۲،۶۳۳	۱۶،۴۱۵	۲۳،۴۰۰	۱۳،۷۰۵	۱۵،۵۷۳	۱۳،۶۶۰	۱۵،۶۸۰
عراق	۶،۰۰۰	۶،۰۰۰	۵۵۰۰	۴،۰۰۰	۳،۰۰۰	۳،۰۰۰	۳،۰۰۰	۹۰،۵۲	۱۰،۸۴۰	۱۲،۹۹۲	۱۵،۱۱۳
مکزیک	۹،۲۸۸	۱۶،۳۱۶	۱۴،۱۴۷	۷،۵۹۲	۱۰،۰۳۰	۱۳،۰۱۴	۹،۶۴۲	۱۵،۹۳۶	۱۵،۰۰۰	۱۰،۳۶۹	۱۴،۴۰۰
السالوادور	۵،۲۴۵	۶،۱۳۰	۶،۵۷۷	۷،۷۰۶	۷،۵۰۷	۸،۱۹۳	۸،۳۲۱	۹،۵۴۰	۹،۶۶۷	۷،۸۶۰	۱۲،۹۰۰
افغانستان	۱،۱۰۰	۹۰۰	۱،۱۰۰	۲،۴۰۰	۲،۵۵۰	۲،۷۱۲	۱،۵۹۲	۱،۵۹۲	۲،۵۰۰	۹،۰۰۰	۱۰،۳۰۰
اروگوئه	۳،۲۰۹	۳،۲۰۰	۳،۲۵۰	۳،۳۰۰	۳،۲۵۰	۳،۸۸۱	۴،۵۱۲	۳،۴۰۰	۳،۷۰۵	۴،۲۷۹	۶،۵۰۰
چین	۲،۶۰۴	۲،۶۹۱	۲،۵۶۵	۲،۴۸۱	۲،۵۸۴	۲،۴۰۰	۲،۴۹۹	۲،۵۷۹	۲،۴۵۲	۲،۵۸۳	۲،۹۰۰
مونتنگرو	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱،۲۱۱	۲،۴۰۱	۱،۶۰۵	۲،۳۴۳
اسلونی	۱،۲۴۴	۸۷۸	۲،۵۰۲	۸۶۰	۲،۱۴۵	۲،۹۰۷	۱،۸۹۳	۱،۶۰۴	۲،۴۵۵	۱،۸۲۳	۲،۱۶۱
آذربایجان	۹۵۲	۱۰،۸۳	۶۵۶	۱،۳۲۵	۱،۸۵۷	۹۸۴	۱،۱۴۸	۸۳۶	۱،۵۱۶	۱،۴۹۸	۱،۸۶۳
ازبکستان	۹۵	۸۰	۷۶	۱۰۰	۱۲۵	۱۳۲	۱۲۸	۱۳۱	۱۳۶	۱۱۸	۱۲۰
بوسنی و هرزگوین	۰	۰	۰	۰	۴۹	۴۴	۴۱	۶۶	۱۰۱	۹۷	۱۰۰
کویت	۵	۸	۱۱	۳۲	۳۶	۴۰	۴۸	۳۷	۴۴	۴۲	۵۰
مالت	۳	۱	۳	۳	۳	۴	۵	۶	۶	۷	۷
برزیل	۴	۲	۴	۵	۶	۵	۵	۱	۱	۱	۱
صربستان و مونتنگرو	۱،۷۶۵	۱،۸۰۰	۶۰۰	۸۸۹	۲،۵۳۳	۱،۷۶۷	۰	۰	۰	۰	۰
جمع	۱۵،۶۲۵،۴۳۹	۱۵،۴۸۲،۱۹۷	۱۵،۶۳۱،۶۰۰	۱۸،۳۹۵،۴۳۶	۱۸،۰۱۲،۸۱۷	۱۵،۹۷۰،۲۵۶	۱۸،۵۹۳،۴۶۱	۱۶،۹۸۵،۹۳۹	۱۸،۰۴۶،۷۳۲	۱۹،۸۰۱،۱۰۷	۲۰،۶۳۴،۶۹۶

مأخذ: همان.

روند ده‌ساله تولید روغن زیتون و صادرات و واردات آن در کشورهای مهم براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون (IOC)

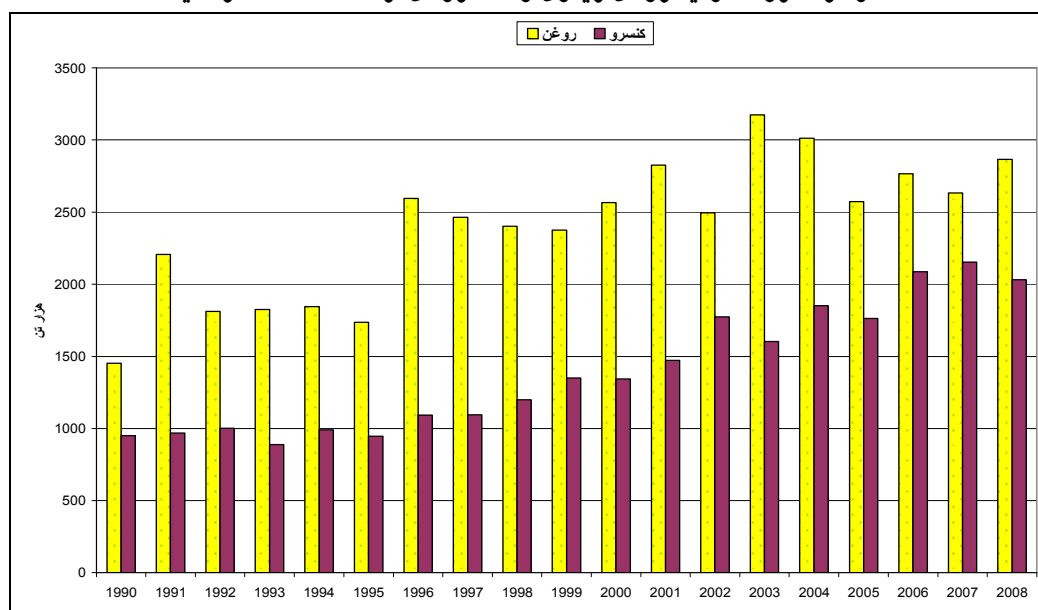
براساس آمار سال ۲۰۱۱ شورای بین‌المللی زیتون (IOC) میزان تولید کل روغن زیتون در دنیا در طی ده‌ساله اخیر افزایش چشمگیری داشته به‌طوری که از ۱/۴۵۳ میلیون تن در سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ به حدود ۲/۹۷۳ میلیون تن رسیده است. در بین تولیدکننده‌های عمده روغن زیتون، کشورهای اتحادیه اروپا نیز تولید خود را از ۹۹۴ هزار تن به ۲/۲۲۴ میلیون تن افزایش داده و بیشترین سهم را در تولید روغن دارا بوده‌اند. میزان تولید روغن در ایران نیز در طی این سال‌ها از ۵۰۰ تن به ۴ هزار تن افزایش یافته است (جدول ۳).

طبق این آمار میزان مصرف روغن زیتون طی این مدت از ۱/۶۶۶ میلیون تن به حدود ۲/۹۰۲ میلیون تن افزایش یافته است. کشورهای اتحادیه اروپا با ۱/۸۴۶ میلیون تن بزرگ‌ترین مصرف‌کننده روغن زیتون در دنیا به شمار می‌روند. در ایران آمار مذکور نشان می‌دهد که میزان مصرف تا حدودی بالا رفته و از ۲۵۰۰ تن به ۶۵۰۰ تن در سال رسیده است (جدول ۴).

براساس آمار IOC بیش از ۸۰ درصد زیتون تولیدی دنیا صرف تولید روغن زیتون و ۱۰-۱۵ درصد آن نیز برای فرآوری کنسرو استفاده می‌شود. هرچند در برخی از کشورها مثل مصر ۸۵ درصد زیتون تولیدی برای تهیه کنسرو زیتون استفاده می‌شود. نگاه دقیق به آمارهای تولید جهانی نشان می‌دهد روند تولید روغن زیتون و کنسرو از سال ۱۹۹۰-۲۰۰۹ افزایشی بوده و مقدار آن به بیش از دو برابر افزایش یافته است (نمودار ۳).

نمودار ۳. روند تولید روغن زیتون و کنسرو آن از ۱۹۹۰-۲۰۰۸ در دنیا

جمع کل صادرات روغن زیتون در سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ در حدود ۳۳۷ هزار تن گزارش شده که این مقدار به ۶۰۸/۵ هزار تن در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ افزایش یافته است.^۱ همانند تولید، بیشترین سهم صادرات روغن زیتون به ترتیب متعلق به کشورهای اتحادیه اروپا با ۳۷۶ هزار تن و تونس با ۱۴۲ هزار تن بوده است. ایران در طی این سالها نقشی در صادرات روغن زیتون نداشته است (جدول ۵). میزان واردات جهانی روغن زیتون طی ده سال اخیر از نوسان زیادی برخوردار بوده است. طبق این آمار میزان واردات در سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ در حدود ۳۱۰ هزار تن و بیشترین میزان آن در سال ۲۰۰۶-۲۰۰۷ در حدود ۷۰۴/۵ هزار تن بوده است. میزان کل واردات روغن زیتون در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ نیز در حدود ۶۵۲ هزار تن گزارش شده است. طبق این آمار حدود ۳ هزار تن روغن زیتون در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ به ایران وارد شده است (جدول ۶). به طور کلی آمار صادرات و واردات نشان می‌دهد کشورهای اتحادیه اروپا بیشترین سهم را در تجارت روغن زیتون به خود اختصاص می‌دهند.

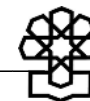
همچنین پیش‌بینی سهم ایران تا سال ۲۰۱۱-۲۰۱۲ از تولید حدود ۶ هزار تن، میزان واردات ۵ هزار تن، میزان مصرف ۱۰ هزار تن و صادرات نیز صفر پیش‌بینی شده است (جدول ۷).

۱. آمار مربوط به سال ۲۰۰۹-۲۰۱۰ در سایت مذکور به صورت پیش‌بینی آمده است بنابراین در گزارش از آمار سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ آن سایت استفاده شد.

جدول ۳. تولید روغن زیتون براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون (IOC) از سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ تا ۲۰۰۹-۲۰۱۰ (هزار تن)

سال کشور	۱۹۹۰-۱۹۹۱	۱۹۹۱-۱۹۹۲	۱۹۹۲-۱۹۹۳	۱۹۹۳-۱۹۹۴	۱۹۹۴-۱۹۹۵	۱۹۹۵-۱۹۹۶	۱۹۹۶-۱۹۹۷	۱۹۹۷-۱۹۹۸	۱۹۹۸-۱۹۹۹	۱۹۹۹-۲۰۰۰	۲۰۰۰-۲۰۰۱	۲۰۰۱-۲۰۰۲	۲۰۰۲-۲۰۰۳	۲۰۰۳-۲۰۰۴	۲۰۰۴-۲۰۰۵	۲۰۰۵-۲۰۰۶	۲۰۰۶-۲۰۰۷	۲۰۰۷-۲۰۰۸	۲۰۰۸-۲۰۰۹	۲۰۰۹-۲۰۱۰
آلبانی																				۵/۰
الجزایر	۶/۰	۳۷/۰	۲۷/۰	۲۱/۰	۱۶/۰	۵۱/۰	۵۰/۰	۱۵/۰	۵۴/۰	۳۳/۰	۲۶/۰	۲۵/۰	۱۵/۰	۶۹/۰	۳۳/۰	۳۲/۰	۲۱/۰	۲۴/۰	۶۱/۰	۲۶/۰
آرژانتین	۸/۰	۹/۰	۱۰/۰	۸/۰	۶/۰	۱۱/۰	۱۱/۰	۸/۰	۶/۰	۱۱/۰	۴/۰	۱۰/۰	۱۱/۰	۱۳/۰	۱۸/۰	۲۳/۰	۱۵/۰	۲۷/۰	۲۳/۰	۱۷/۰
قبرس	۲/۰	۱/۰	۳/۰	۳/۰	۳/۰	۲/۰	۲/۰	۱/۰	۲/۰	۳/۰	۵/۰	۶/۰	۷/۰							
کرواسی								۱/۰	۵/۰	۹/۰	۵/۰	۵/۰	۷/۰	۳/۰	۵/۰	۵/۰	۴/۰	۴/۰	۶/۰	۵/۰
مصر	۰/۵	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۲/۰	۰/۵	۱/۰	۰/۵	۲/۰	۰/۵	۱/۰	۰/۵	۱/۰	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۱۰/۵	۷/۰	۵/۰	۳/۰
ایران	۰/۵	۰/۵	۲/۰	۳/۰	۱/۵	۳/۰	۱/۵	۲/۰	۲/۰	۳/۰	۲/۰	۳/۰	۱/۵	۲/۰	۴/۰	۴/۰	۴/۰	۴/۰	۴/۰	۴/۰
عراق																				
اسرائیل	۰/۸	۲/۵	۷/۵	۱/۵	۵/۵	۵/۵	۵/۵	۳/۰	۴/۵	۲/۵	۷/۰	۳/۵	۹/۰	۳/۰	۹/۰	۳/۰	۸/۵	۴/۰	۹/۰	۳/۵
اردن	۸/۰	۵/۰	۱۴/۰	۱۲/۵	۱۳/۵	۱۴/۰	۲۳/۰	۱۴/۰	۲۱/۵	۶/۵	۲۷/۰	۱۴/۰	۲۸/۰	۲۵/۰	۲۹/۰	۲۲/۰	۳۷/۰	۲۱/۵	۱۸/۵	۱۷/۰
لبنان	۶/۰	۵/۰	۸/۰	۲/۰	۵/۰	۶/۵	۳/۵	۷/۰	۵/۰	۶/۰	۵/۰	۶/۰	۶/۰	۷/۵	۶/۰	۵/۵	۶/۰	۱۰/۵	۱۲/۰	۹/۰
لیبی	۷/۰	۱۰/۰	۶/۰	۸/۰	۵/۶	۴/۰	۱۰/۰	۶/۰	۸/۰	۷/۰	۴/۰	۷/۰	۶/۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۹/۰	۱۱/۰	۱۳/۰	۱۵/۰	۱۵/۰
مراکش	۳۶/۰	۵۰/۰	۳۸/۰	۴۰/۰	۴۵/۰	۳۵/۰	۱۱۰/۰	۷۰/۰	۶۵/۰	۴۰/۰	۳۵/۰	۶۰/۰	۴۵/۰	۱۰۰/۰	۵۰/۰	۷۵/۰	۷۵/۰	۸۵/۰	۸۵/۰	۱۴۰/۰
مونتنگرو	۳/۵	۲/۰	۱/۵	۲/۰	۱/۵	۱/۵	۰/۵	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵
سوریه	۸۳/۰	۴۲/۰	۸۶/۰	۶۵/۰	۹۰/۰	۷۶/۰	۱۲۵/۰	۷۰/۰	۱۱۵/۰	۸۱/۰	۱۶۵/۰	۹۲/۰	۱۶۵/۰	۱۱۰/۰	۱۷۵/۰	۱۰۰/۰	۱۵۴/۰	۱۰۰/۰	۱۳۰/۰	۱۵۰/۰
تونس	۱۷۵/۰	۲۵۰/۰	۱۲۰/۰	۲۳۵/۰	۱۰۰/۰	۶۰/۰	۲۷۰/۰	۹۳/۰	۲۱۵/۰	۲۱۰/۰	۱۳۰/۰	۳۵/۰	۷۲/۰	۲۸۰/۰	۱۳۰/۰	۲۲۰/۰	۱۶۰/۰	۱۷۰/۰	۱۶۰/۰	۱۵۰/۰
ترکیه	۸۰/۰	۶۰/۰	۵۶/۰	۴۸/۰	۱۶۰/۰	۴۰/۰	۲۰۰/۰	۴۰/۰	۱۷۰/۰	۷۰/۰	۱۷۵/۰	۶۵/۰	۱۴۰/۰	۷۹/۰	۱۴۵/۰	۱۱۲/۰	۱۶۵/۰	۷۲/۰	۱۳۰/۰	۱۴۷/۰
اروپا	۹۹۴/۰	۱.۷۱۹/۰	۱.۳۹۱/۵	۱.۴۰۳/۵	۱.۷۵۴/۵	۲.۱۱۶/۵	۱.۷۰۷/۰	۱.۸۷۸/۵	۱.۹۴۰/۵	۲.۴۶۳/۵	۱.۹۴۲/۵	۲.۳۵۷/۰	۲.۴۴۸/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰	۲.۳۵۷/۰
جهان	۱.۴۵۳/۰	۲.۲۰۶/۰	۱.۸۱۱/۵	۱.۸۲۵/۰	۲.۴۶۵/۵	۲.۴۰۲/۵	۲.۸۲۵/۵	۲.۴۹۵/۵	۳.۱۷۴/۰	۳.۰۱۳/۰	۳.۵۷۲/۵	۲.۷۶۷/۰	۲.۷۱۳/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰	۲.۶۶۷/۰

مأخذ: همان.

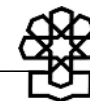
جدول ۴. مصرف روغن زیتون براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون از سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ تا ۲۰۰۸-۲۰۰۹

(هزار تن)

سال کشور	۱۹۹۰-۱۹۹۱	۱۹۹۱-۱۹۹۲	۱۹۹۲-۱۹۹۳	۱۹۹۳-۱۹۹۴	۱۹۹۴-۱۹۹۵	۱۹۹۵-۱۹۹۶	۱۹۹۶-۱۹۹۷	۱۹۹۷-۱۹۹۸	۱۹۹۸-۱۹۹۹	۲۰۰۰-۱۹۹۹	۲۰۰۱-۲۰۰۰	۲۰۰۲-۲۰۰۱	۲۰۰۳-۲۰۰۲	۲۰۰۴-۲۰۰۳	۲۰۰۵-۲۰۰۴	۲۰۰۶-۲۰۰۵	۲۰۰۷-۲۰۰۶	۲۰۰۸-۲۰۰۷	۲۰۰۹-۲۰۰۸	۲۰۱۰-۲۰۰۹
آلبانی																				
الجزایر	۷/۰	۲۷/۰	۳۰/۰	۲۵/۰	۳۶/۰	۵۰/۰	۳۱/۵	۴۴/۰	۴۲/۰	۲۶/۰	۲۵/۰	۲۱/۰	۲۰/۰	۲۸/۰	۳۵/۰	۲۳/۰	۲۵/۰	۵۵/۰	۷/۰	۶/۰
آرژانتین	۴/۰	۴/۰	۴/۵	۴/۰	۲/۵	۳/۰	۲/۵	۲/۵	۸/۰	۷/۰	۶/۰	۵/۵	۵/۵	۵/۵	۵/۵	۵/۵	۳/۰	۷/۰	۵/۰	۵/۰
قبرس	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۳/۰	۲/۵	۳/۰	۲/۵	۲/۵	۴/۰	۵/۵	۵/۵	۶/۰								
کرواسی									۲/۵	۴/۰	۸/۵	۶/۵	۵/۰	۶/۵	۴/۵	۵/۰	۵/۰	۵/۰	۷/۰	۶/۵
مصر	۱/۵	۱/۰	۲/۰	۱/۵	۲/۵	۲/۵	۱/۰	۱/۵	۱/۵	۱/۵	۱/۰	۱/۵	۱/۵	۳/۵	۲/۵	۲/۰	۸/۰	۷/۰	۵/۰	۷/۰
ایران	۲/۵	۳/۰	۲/۵	۳/۵	۵/۰	۳/۵	۴/۰	۲/۵	۳/۰	۲/۵	۳/۰	۲/۵	۱/۵	۳/۵	۵/۰	۶/۵	۵/۵	۷/۵	۷/۰	۶/۵
عراق																۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۸/۵
اسرائیل	۶/۰	۵/۰	۵/۰	۴/۵	۷/۰	۷/۵	۶/۵	۹/۵	۱۲/۵	۱۳/۵	۱۴/۵	۱۵/۰	۱۳/۵	۱۳/۵	۱۶/۰	۱۶/۵	۱۵/۰	۱۶/۰	۱۷/۰	۱۶/۵
اردن	۹/۵	۱۱/۵	۱۷/۰	۱۵/۵	۲۱/۵	۱۶/۰	۲۲/۰	۱۹/۰	۱۹/۰	۹/۰	۱۷/۰	۲۰/۰	۲۵/۰	۲۴/۰	۲۵/۰	۱۹/۰	۲۱/۰	۲۲/۵	۲۳/۵	۲۰/۰
لبنان	۷/۵	۷/۰	۷/۰	۶/۵	۷/۵	۷/۰	۸/۰	۹/۰	۸/۰	۸/۰	۷/۰	۸/۰	۴/۵	۵/۰	۵/۵	۵/۰	۵/۰	۹/۰	۲۰/۰	۹/۵
لیبی	۱۳/۵	۱۹/۰	۹/۰	۹/۵	۸/۰	۵/۰	۱۰/۰	۷/۰	۱۱/۰	۷/۰	۸/۰	۸/۰	۸/۵	۱۴/۵	۱۲/۰	۹/۰	۱۱/۰	۱۳/۰	۱۵/۰	۱۵/۰
مراکش	۳۷/۰	۴۹/۰	۴۰/۰	۴۵/۵	۴۳/۰	۲۵/۰	۵۰/۰	۵۵/۰	۵۵/۰	۴۵/۰	۶۰/۰	۶۰/۰	۷۰/۰	۳۸/۰	۵۵/۰	۶۵/۰	۶۵/۰	۶۵/۰	۷۰/۰	۹۰/۰
مونتنگرو	۶/۰	۳/۰	۱/۵	۲/۰	۱/۵	۱/۵	۰/۵	۱/۰	۱/۰	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵
سوریه	۶۲/۰	۶۶/۰	۶۷/۰	۶۹/۰	۷۸/۰	۷۸/۰	۸۵/۰	۹۵/۰	۸۸/۰	۹۰/۰	۱۱۰/۰	۸۶/۰	۱۲۸/۵	۱۵۰/۰	۱۳۵/۰	۷۹/۰	۱۱۰/۰	۸۰/۰	۱۱۰/۰	۱۲۰/۵
تونس	۵۴/۵	۶۰/۰	۶۰/۰	۵۶/۰	۴۶/۰	۳۴/۵	۷۰/۰	۵۲/۰	۴۹/۰	۶۰/۰	۵۸/۰	۲۸/۰	۳۰/۰	۵۶/۰	۴۴/۰	۳۸/۰	۴۵/۰	۵۰/۰	۲۱/۰	۳۰/۰
ترکیه	۵۵/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۴/۰	۵۵/۰	۶۳/۰	۷۵/۰	۸۵/۵	۸۵/۰	۶۰/۰	۷۲/۵	۵۵/۰	۵۰/۰	۴۶/۰	۶۰/۰	۵۰/۰	۸۰/۰	۸۵/۰	۱۰۶/۰	۱۱۰/۰
اروپا	۱،۲۱۴/۵	۱،۳۵۷/۰	۱،۳۸۳/۵	۱،۴۵۳/۵	۱،۴۸۷/۰	۱،۵۲۶/۵	۱،۷۰۵/۵	۱،۷۰۹/۰	۱،۷۲۸/۰	۱،۸۳۵/۰	۱،۸۹۴/۵	۱،۹۱۸/۵	۱،۹۹۷/۵	۲،۰۷۹/۰	۲،۱۹۱/۰	۲،۲۹۰/۵	۲،۳۹۸/۵	۲،۴۵۴/۵	۲،۵۳۱/۰	۲،۵۸۶/۰
جهان	۱،۶۶۶/۵	۱،۸۵۷/۰	۱،۹۰۴/۰	۱،۹۸۵/۰	۲،۰۴۱/۵	۲،۱۴۱/۵	۲،۲۸۱/۵	۲،۴۴۲/۵	۲،۵۹۰/۵	۲،۶۰۶/۵	۲،۶۷۷/۵	۲،۸۸۲/۵	۲،۹۲۳/۵	۲،۹۹۰/۵	۳،۰۷۹/۰	۳،۱۹۸/۵	۳،۲۹۸/۵	۳،۴۵۴/۵	۳،۵۳۱/۰	۳،۵۸۶/۰

جدول ۵. صادرات روغن زیتون براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون (IOC) از سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ تا ۲۰۰۸-۲۰۰۹ (هزار تن)

سال کشور	۱۹۹۰-۱۹۹۱	۱۹۹۱-۱۹۹۲	۱۹۹۲-۱۹۹۳	۱۹۹۳-۱۹۹۴	۱۹۹۴-۱۹۹۵	۱۹۹۵-۱۹۹۶	۱۹۹۶-۱۹۹۷	۱۹۹۷-۱۹۹۸	۱۹۹۸-۱۹۹۹	۲۰۰۰-۱۹۹۹	۲۰۰۱-۲۰۰۲	۲۰۰۲-۲۰۰۳	۲۰۰۳-۲۰۰۴	۲۰۰۴-۲۰۰۵	۲۰۰۵-۲۰۰۶	۲۰۰۶-۲۰۰۷	۲۰۰۷-۲۰۰۸	۲۰۰۸-۲۰۰۹
آلبانی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
الجزایر	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
آرژانتین	۴/۰	۵/۰	۵/۰	۴/۰	۴/۰	۴/۰	۶/۰	۷/۰	۶/۰	۶/۰	۴/۰	۵/۰	۵/۰	۵/۰	۱۲/۵	۱۶/۰	۱۵/۰	۱۸/۵
قبرس	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
کرواسی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۲/۵	۲/۰	۰/۵	۰	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۰
مصر	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۵	۰/۵	۰/۵	۲/۰	۰/۰	۰/۵	۲/۰	۰/۵	۳/۵
ایران	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
عراق	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
اسرائیل	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۰/۰	۰/۰
اردن	۰/۵	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۱/۰	۰/۰	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۱/۵	۴/۰	۵/۰	۳/۰	۲/۰	۱/۵
لبنان	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۲/۰	۱/۵	۰/۵	۱/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۵	۱/۵	۱/۰	۳/۰	۲/۵	۲/۵
لیبی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۳/۰	۰/۰	۰/۰
مراکش	۱/۵	۵/۰	۰/۵	۵/۰	۱۱/۵	۳۵/۰	۷/۵	۱۵/۵	۰/۵	۰/۰	۰/۰	۰/۵	۲/۰	۲۰/۵	۳۱/۰	۲۱/۰	۴/۵	۳/۰
مونته‌نگرو	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
سوریه	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۵/۰	۱۱/۰	۶/۰	۳/۰	۴/۰	۲/۵	۱۰/۰	۵/۵	۳۰/۵	۲۸/۰	۳۵/۰	۳۶/۰	۴۰/۰	۲۰/۰	۱۵/۰
تونس	۱۶۱/۵	۹۶/۵	۱۱۰/۰	۱۷۸/۰	۱۰۴/۰	۲۶/۵	۱۱۵/۰	۱۱۷/۰	۱۷۵/۰	۱۱۲/۰	۹۵/۰	۲۲/۰	۴۰/۰	۲۰۹/۰	۹۸/۰	۱۱۵/۵	۱۷۵/۰	۱۳۰/۰
ترکیه	۱۰/۰	۱۰/۵	۵/۵	۹/۰	۵۵/۰	۱۹/۰	۴۰/۵	۳۵/۰	۸۶/۰	۱۶/۵	۹۲/۰	۲۸/۰	۷۴/۰	۴۶/۰	۹۳/۵	۷۳/۰	۴۵/۰	۳۱/۰
اروپا	۱۴۶/۰	۱۷۴/۰	۱۶۱/۵	۱۸۲/۵	۱۸۲/۵	۱۶۵/۰	۲۲۰/۰	۲۲۷/۰	۲۰۸/۵	۲۹۸/۵	۲۹۱/۰	۳۲۴/۵	۳۱۳/۵	۳۲۴/۵	۳۳۰/۵	۳۱۰/۵	۳۵۱/۰	۳۵۷/۰
جهان	۳۳۷/۰	۳۰۳/۵	۲۹۸/۰	۳۷۸/۰	۳۶۸/۵	۲۵۶/۵	۴۳۸/۰	۴۰۷/۰	۵۰۶/۰	۴۴۴/۵	۵۰۲/۰	۳۹۴/۵	۴۸۳/۰	۶۵۷/۵	۶۳۳/۵	۶۰۳/۵	۶۶۲/۰	۵۶۲/۵

جدول ۶. واردات روغن زیتون براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون (IOC) از سال ۱۹۹۰-۱۹۹۱ تا ۲۰۰۹-۲۰۱۰ (هزار تن)

سال کشور	۱۹۹۰-۱۹۹۱	۱۹۹۱-۱۹۹۲	۱۹۹۲-۱۹۹۳	۱۹۹۳-۱۹۹۴	۱۹۹۴-۱۹۹۵	۱۹۹۵-۱۹۹۶	۱۹۹۶-۱۹۹۷	۱۹۹۷-۱۹۹۸	۱۹۹۸-۱۹۹۹	۲۰۰۰-۱۹۹۹	۲۰۰۱-۲۰۰۰	۲۰۰۲-۲۰۰۱	۲۰۰۳-۲۰۰۲	۲۰۰۴-۲۰۰۳	۲۰۰۵-۲۰۰۴	۲۰۰۶-۲۰۰۵	۲۰۰۷-۲۰۰۶	۲۰۰۸-۲۰۰۷	۲۰۰۹-۲۰۰۸	۲۰۱۰-۲۰۰۹
آلبانی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۰/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰
الجزایر	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۰/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
آرژانتین	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۲/۰	۵/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
قبرس	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
کرواسی	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰
مصر	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰
ایران	۲/۰	۲/۰	۵/۰	۵/۰	۲/۰	۲/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰
عراق	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
اسرائیل	۰/۰	۱/۰	۸/۰	۴/۰	۸/۰	۷/۰	۲/۰	۲/۰	۵/۰	۱۰/۰	۷/۰	۱۰/۰	۶/۰	۱۰/۰	۷/۰	۱۳/۰	۸/۰	۱۲/۰	۸/۰	۱۳/۰
اردن	۱/۰	۸/۰	۴/۰	۸/۰	۷/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۵/۰
لبنان	۱/۰	۳/۰	۰/۰	۲/۰	۲/۰	۳/۰	۴/۰	۳/۰	۳/۰	۳/۰	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۰/۰	۰/۰	۲/۰	۱/۰	۲/۰	۳/۰
لیبی	۵/۰	۱۰/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۱۰/۰	۱/۰	۳/۰	۱/۰	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
مراکش	۰/۰	۱/۰	۳/۰	۲/۰	۲/۰	۲/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۴/۰	۵/۰	۱۰/۰	۱/۰	۱/۰	۱/۰	۶/۰	۵/۰	۱۵/۰	۰/۰
مونته‌نگرو	۳/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
سوریه	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۵/۰	۰/۰
تونس	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
ترکیه	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱/۰	۲/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
اروپا	۱۲۵/۰	۱۳۵/۰	۱۰۱/۰	۱۵۳/۰	۱۷۹/۰	۷۳/۰	۱۴۵/۰	۱۱۸/۰	۲۲۵/۰	۱۱۶/۰	۱۲۷/۰	۴۲/۰	۹۳/۰	۲۳۱/۰	۱۸۶/۰	۱۸۹/۰	۲۲۴/۰	۱۶۲/۰	۹۶/۰	۷۸/۰
جهان	۳۱۰/۰	۳۴۶/۰	۳۲۳/۵	۳۷۶/۰	۴۳۶/۵	۲۸۸/۵	۴۳۷/۵	۴۲۳/۰	۵۵۱/۰	۴۷۹/۰	۵۱۷/۰	۴۳۷/۰	۴۹۲/۵	۶۶۳/۰	۶۳۴/۰	۶۳۹/۰	۷۰۴/۵	۶۳۶/۰	۶۰۰/۵	۶۵۲/۰

مأخذ: همان.

جدول ۷. برآورد میزان تولید، واردات، مصرف و صادرات روغن زیتون براساس آمار شورای بین‌المللی زیتون در طی سال ۲۰۱۱-۲۰۱۲ (هزار تن)

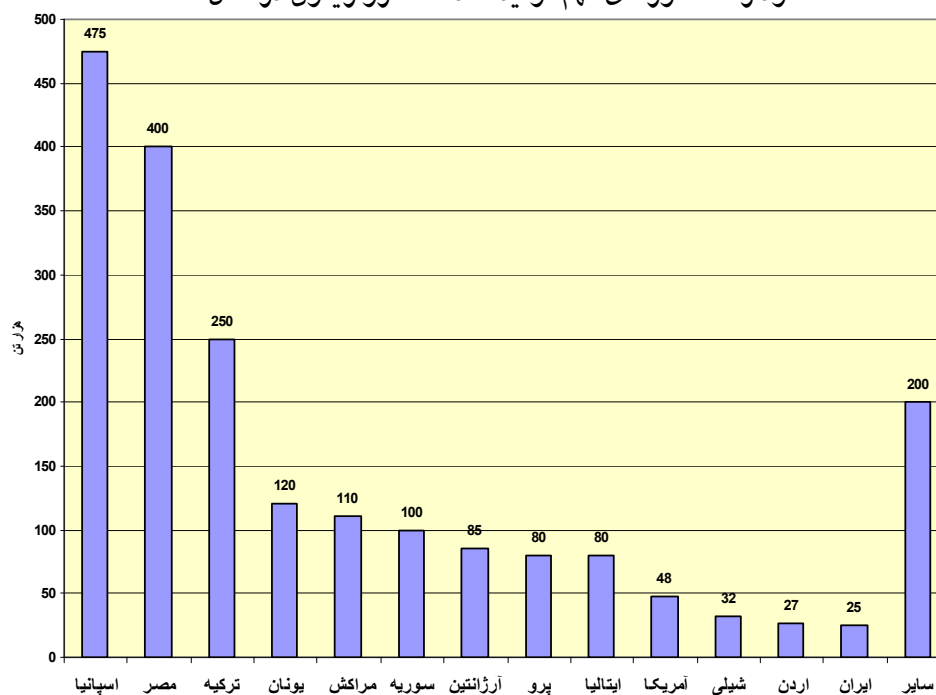
کشور	تولید	واردات	مصرف	صادرات
آلبانی	۷/۰	۱/۵	۸/۵	۰
الجزایر	۵۴/۵	۰	۵۷/۰	۰/۵
آرژانتین	۱۵/۰	۰	۵/۰	۱۰/۵
استرالیا	۱۹/۰	۳۳/۵	۴۵/۰	۸/۰
برزیل	۰	۶۲/۰	۶۲/۰	۰
کانادا	۰	۴۰/۰	۴۰/۰	۰
اروپا	۲,۱۸۰/۵	۱۲۱/۰	۱,۸۸۹/۵	۴۲۳/۵
کرواسی	۵/۰	۲/۰	۷/۰	۰
مصر	۱۰/۰	۰	۸/۰	۲/۰
آمریکا	۶/۰	۲۷۵/۰	۲۷۷/۰	۳/۰
ایران	۶/۰	۵/۰	۱۰/۰	۰
اسرائیل	۷/۵	۷/۰	۱۵/۰	۰
ژاپن	۰	۳۵/۰	۳۵/۰	۰
اردن	۲۲/۰	۰	۲۱/۰	۱/۰
لبنان	۱۸/۰	۰	۱۲/۰	۳/۵
لیبی	۱۵/۰	۰	۱۵/۰	۰
مراکش	۱۲۰/۰	۰	۸۵/۰	۲۵/۰
فلسطین	۱۲/۰	۰	۱۳/۰	۲/۵
سوریه	۲۰۰/۰	۰	۱۵۰/۵	۳۵/۰
تونس	۱۸۰/۰	۰	۴۰/۰	۱۲۰/۰
ترکیه	۱۸۰/۰	۰	۱۲۵/۰	۴۳/۰
سایر کشورها	۴۰/۵	۱۳۳/۵	۱۵۸/۰	۱۴/۰
کل	۳,۰۹۸/۰	۷۱۵/۵	۳,۰۷۸/۵	۶۹۱/۵

مأخذ: همان.

بررسی روند تغییرات تولید کنسرو زیتون در دنیا نشان می‌دهد که تولید این فرآورده برخلاف روغن زیتون در طی چهار سال به بیش از دو برابر افزایش یافته است. طبق پیش‌بینی انجام شده در سال ۲۰۱۱ در مجموع ۲/۵۶۵ میلیون تن کنسرو زیتون در دنیا تولید شده است. براساس این پیش‌بینی در این سال ایران ۴۵ هزار تن تولید کنسرو داشته است. در اروپا کشورهای اسپانیا و یونان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان کنسرو زیتون به شمار می‌روند. در آسیا نیز ترکیه و سوریه و در آفریقا مصر و مراکش بزرگ‌ترین تولیدکنندگان کنسرو زیتون می‌باشند. در دنیا کشورهای اسپانیا، مصر، ترکیه و یونان بیشترین تولید کنسرو زیتون را دارند و در حال حاضر ایران سیزدهمین تولیدکننده کنسرو زیتون در جهان است (نمودار ۴).

نمودار ۴. کشورهای مهم تولیدکننده کنسرو زیتون در سال ۲۰۰۸

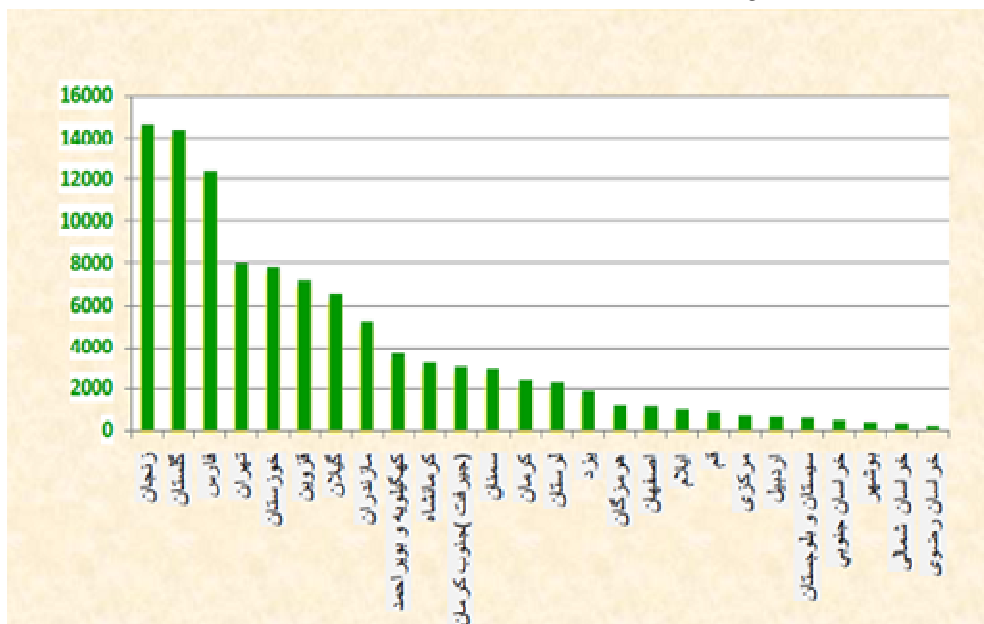

مأخذ: گزارش کانون هماهنگی دانش و صنعت زیتون، ۱۳۹۰.

روند ده ساله تولید میوه، روغن، گسترش سطح زیر کشت و واردات و صادرات محصول زیتون طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۹ براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی

براساس آمار دفتر طرح زیتون در سال زراعی ۱۳۸۰-۱۳۸۱ سطح کل زیر کشت زیتون ۵۱۱۴۲ هکتار بوده است که در سال زراعی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ این میزان به ۱۰۳۳۹۱ هکتار رسیده است. در بین استان‌های کشور، استان زنجان و گلستان با بیش از ۱۴ هزار هکتار و استان فارس با بیش از ۱۲ هزار هکتار به ترتیب بیشترین سطح زیر کشت زیتون را دارا هستند (نمودار ۵).

نمودار ۵. سطح کل باغات زیتون به تفکیک استان در سال ۱۳۹۰ (برحسب هکتار)

مأخذ: همان.

طبق آمار دفتر طرح زیتون میزان تولید میوه زیتون کشور طی دوره ده‌ساله از ۳۸۰۴۰ به ۹۸۲۱۲ تن افزایش یافته است (جدول ۸). البته باید اذعان نمود که بین آمار تولید میوه زیتون در وزارت جهاد کشاورزی و فائو تفاوت فاحشی وجود دارد، به‌طوری که میزان آمار تولید میوه زیتون توسط وزارت جهاد کشاورزی بیش از ۲ برابر میزان آمار اعلام شده توسط فائو است. این تفاوت فاحش در بسیاری از اقلام محصولات کشاورزی وجود دارد، همچنین لازم به ذکر است که وزارت جهاد کشاورزی بر صحت آمارهای رسمی خود تأکید دارد و در جهت رفع تفاوت‌های موجود با فائو مذاکراتی را انجام داده است.

میزان تولید روغن نیز در طی ده سال گذشته از ۲۷۳۹ تن در سال ۱۳۸۰ به حدود ۷۰۷۱ تن در سال زراعی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ رسیده است (جدول ۸).

در ارتباط با واردات و صادرات، گزارشات دفتر آمار و خدمات ماشینی گمرک ایران نشان می‌دهد تا سال ۱۳۸۰ واردات و صادرات روغن زیتون در حد بسیار ناچیزی بوده است و در طی سال‌های بعد به تدریج میزان واردات این محصول افزایش یافته به‌طوری که در سال ۱۳۸۹ حدود ۳۷۵۳/۹ تن روغن زیتون وارد کشور شده است (جدول ۸).

بیشترین صادرات روغن زیتون (حدود ۷۷ تن) در سال ۱۳۸۱-۱۳۸۲ از کشور گزارش شده که به تدریج در سال‌های بعد این میزان به صفر کاهش یافته است (جدول ۸).

جدول ۸. میزان تولید میوه، روغن، کنسرو، واردات و صادرات محصول زیتون طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۹

سال زراعی	تولید			سطح زیر کشت			واردات		صادرات	
	تولید میوه زیتون (تن)	تولید روغن زیتون (تن)	تولید کنسرو زیتون (تن)	سطح غیر بارور (هکتار)	سطح بارور (هکتار)	سطح کل (هکتار)	کنسرو زیتون (تن)	روغن زیتون (تن)	کنسرو زیتون (تن)	روغن زیتون (تن)
۱۳۸۰-۱۳۸۱	۳۸،۰۴۰	۲،۷۳۹	۲۲،۸۲۴	۳۸،۹۹۱	۱۲،۱۳۲	۵۱،۱۲۲	۰/۴	۰	۳۲/۲	۰/۶
۱۳۸۱-۱۳۸۲	۴۷،۲۵۴	۳،۴۰۲	۲۸،۳۵۱	۵۲،۹۵۰	۱۸،۵۳۹	۷۱،۴۸۹	۱۲/۹	۱۸۳	۱۳/۸	۷۷/۸
۱۳۸۲-۱۳۸۳	۴۵،۴۲۲	۲۷۰،۳	۲۷،۲۵۳	۵۲،۵۰۴	۱۵،۴۹۲	۶۷،۹۹۶	۱۲۰/۴	۶۸۹/۵	۲۵/۹	۱۹/۲
۱۳۸۳-۱۳۸۴	۳۸،۳۹۲	۲،۷۶۴	۲۳،۰۳۵	۷۰،۰۲۳	۲۰،۶۴۰	۹۰،۶۶۳	۷۸۹/۲	۶۵۳/۳	۳۵/۶	۴/۷
۱۳۸۴-۱۳۸۵	۶۱،۳۳۴	۴،۴۱۶	۳۶،۸۰۰	۷۱،۲۴۵	۲۳،۷۸۰	۹۵،۰۲۵	۳۷۱/۶	۱،۵۶۰/۶	۱۲/۱	۰/۱
۱۳۸۵-۱۳۸۶	۵۳،۸۳۰	۳،۸۷۶	۳۲،۲۹۸	۸۴،۸۸۶	۲۴،۹۱۱	۱۰۹،۷۹۷	۵۸۳/۲	۱،۶۸۹/۲	۴۱/۶	۱۹/۲
۱۳۸۶-۱۳۸۷	۶۵،۷۷۱	۴،۷۳۵	۳۹،۴۶۲	۵۴،۰۱۰	۲۲،۰۴۴	۷۶،۰۵۴	۱،۱۶۲/۱	۲،۹۶۱/۸	۲۹/۴	۳/۴
۱۳۸۷-۱۳۸۸	۲۷،۷۷۷	۲،۰۰۰	۱۶،۶۶۶	۵۶،۷۰۹	۲۲،۶۴۵	۷۹،۳۵۴	۱،۵۵۹/۳	۳،۰۴۳/۷	۲۴/۳	۰/۴
۱۳۸۸-۱۳۸۹	۷۸،۴۴۱/۲	۵،۶۴۸	۴۷،۰۶۵	۴۳،۹۹۳	۵۳،۵۸۷	۹۶،۵۸۰	۶،۵۶۷/۱	۴،۳۴۴/۴	۱۴۵/۳	۰
۱۳۸۹-۱۳۹۰	۵۸،۸۷۵	۴،۲۳۹	۳۵،۳۲۵	۴۹،۲۷۸	۵۴،۱۱۳	۱۰۳،۳۹۱	۴،۷۹۵/۴	۳،۷۵۳/۹	۵۸/۶	۰
۱۳۹۰-۱۳۹۱	۹۸،۲۱۲	۷،۰۷۱	۵۸،۹۲۷	—	—	—	—	—	—	—
جمع کل	۵۱۵،۱۳۴/۳	۳۷،۰۸۹/۷	۳۰۹،۰۸۰/۶	—	—	—	—	—	۴۱۸/۹	۱۲۵/۵

مأخذ: دفتر طرح زیتون و گمرک جمهوری اسلامی ایران.

فرصت‌های موجود در تولید زیتون

- اجرای فرمایشات و دستور صریح مقام معظم رهبری: در ملاقات با مسئولین و کارکنان و جمعی از کشاورزان نمونه در هفته جهاد کشاورزی ۱۳۸۴ مبنی بر قرار گرفتن روغن زیتون در سبد جیره غذایی خانوار،

- دستور ریاست محترم جمهوری و مصوبه هیئت محترم وزیران: برای تهیه طرح قابل اجرای توسعه زیتون و تسریع در روند توسعه باغ‌های زیتون و تولید روغن زیتون و مصوبه شورای عالی سلامت جهت تهیه روغن سالم زیتون و موافقت ایشان با ایجاد سازمانی برای زیتون،

- مصوبه شورای سلامت و هیئت وزیران: مبنی بر هدایت روغن زیتون به سبد خانوار،

- معرفی زیتون به عنوان تنها محصول راهبردی معاونت تولیدات گیاهی (که ملزم به تولید آن محصول در داخل کشور می‌باشیم)،

- تصویب برنامه راهبردی زیتون: که در سال ۱۳۸۸ توسط وزیر کشاورزی وقت جهت اجرا به تمام سازمان‌ها و مؤسسات مرتبط ابلاغ شده است،

- اعلام رکورد عملکرد ۳۰ تن در هکتار در منطقه استهبان و ۲۸ تن در هکتار در استان زنجان و وجود میانگین عملکرد بیش از ۳/۵ تن در استان‌های زنجان، گیلان و قزوین،

- عضویت جمهوری اسلامی ایران در شورای بین‌المللی زیتون: جهت کسب دانش روز جهانی، پیرامون این محصول، اتصال به بازارهای جهانی (بازار بورس اسپانیا، ایتالیا، یونان و...) و ارتباط کارشناسی قوی با شورای بین‌المللی زیتون و دسترسی آسان به قوانین بین‌المللی.

- به‌کارگیری اعتبارات و تسهیلات موجود در اعتبارات استان‌ها در جهت حمایت از طرح زیتون: به‌منظور گسترش سطح زیر کشت و افزایش میزان تولید زیتون در کشور، متذکر می‌شود که طرح زیتون در وزارت جهاد کشاورزی پایه‌گذاری شد. از مأموریت‌های مهم این طرح می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: تأمین حداقل ۱۸ درصد روغن خوراکی کشور، ایجاد پوشش مناسب و دائمی در عرصه‌های مستعد، عرصه‌های کم‌بازده و عرصه‌های غیرقابل کشت‌های زراعی، حفظ منابع آب و خاک و توسعه پایدار در مناطق مستعد کشت، فراهم نمودن زمینه اشتغال مولد.

- وجود اتحادیه‌ها، تشکل‌ها و صنوف: به‌عنوان مثال می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: شورای روغن زیتون، انجمن صنفی تولیدکنندگان روغن زیتون و زیتون شور ایران، شرکت تعاونی تولیدکنندگان نهال زیتون (پردیس مازند)، کانون کشاورزان خبره و تعاونی‌های باغداران گیلان و فارس که در حال حاضر غیرفعال است.

- وضعیت صنایع روغن و کنسرو زیتون کشور در سال ۱۳۹۰: حدود ۳۳ واحد روغن‌کشی ثابت

در ۸ استان کشور وجود دارد که از میان آنها ۳۱ واحد دارای سیستم سه فاز، یک واحد دارای سیستم دو فاز و یک واحد دارای سیستم پرس و سرد است، فعالیت ۲۳ واحد پرتابل روغن‌کشی زیتون در ۱۶ استان کشور از نوع سیستم دو فازی، ظرفیت نگهداری روغن زیتون در کارخانه‌ها که ۶ هزار تن می‌باشد، بیمه محصول زیتون و اعطای تسهیلات از طریق بانک عامل به صاحبان صنایع فرآوری و باغداران زیتون (شامل: ۱. تسهیلات سرمایه در گردش خرید میوه زیتون، ۲. تسهیلات ثابت جهت احداث واحدهای فرآوری زیتون با هماهنگی دفاتر ذیربط وزارت کشاورزی، ۳. تسهیلات سرمایه در گردش جهت نگهداری باغ، ۴. تسهیلات خرید دستگاه‌های روغن‌کشی، شیکر برداشت میوه و هسته‌گیر اتوماتیک، ۵. تسهیلات نگهداری، اصلاح و جایگزینی باغات مسن).

- اجرای پروژه‌های تحقیقات زیتون: تحقیقات پیرامون زیتون در ایران اولین بار در گرگان آغاز شده است. در ارتباط با این موضوع می‌توان به کلکسیون‌های زیتون موجود در باغ سازمان کشاورزی (سال‌های ۱۳۱۷ و ۱۳۳۹)، باغ زیتون تالمو علی‌آباد (سال احداث نامشخص) و کلکسیون زیتون هاشم‌آباد گرگان اشاره کرد.

در سال ۱۳۴۷ تعدادی از ارقام تجاری زیتون به‌صورت نهال‌های پیوندی از گرگان به ایستگاه تحقیقات رودبار آورده شده و سپس فعالیت تحقیقاتی بر روی این ارقام و چند رقم محلی از آن سال در رودبار آغاز شده است.

از یافته‌های مهم در این زمینه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. شناسایی و جمع‌آوری بیش از ۱۹۰ ژنوتیپ بومی زیتون از ۱۱ استان کشور و احداث باغ آزمایشی آن در ایستگاه طارم در قالب طرح آگومنت،
۲. احداث کلکسیون ارقام داخلی و خارجی زیتون شامل ۵۲ رقم خارجی و بیش از ۴۰ ژنوتیپ و رقم داخلی،
۳. تعیین بهترین زمان برداشت زیتون با تعیین خصوصیات کمی و کیفی روغن در ارقام مهم و در مناطق زیتون‌کاری و تعیین عوامل مؤثر بر کیفیت روغن زیتون پس از برداشت میوه،
۴. ارزیابی و معرفی ارقام سازگار با مناطق زیتون‌کاری با استفاده از ارقام داخلی و خارجی،
۵. تکثیر و تهیه نهال سالم و اصیل از ارقام برتر برای تأمین نیاز مؤسسات تولیدکننده نهال برای ایجاد باغ‌های مادری و تهیه بخشی از نهال مورد نیاز کشور،
۶. اجرای برنامه‌های به‌نژادی (هیبریداسیون، سلکسیون کلونال) برای دستیابی به ارقام جدید روغنی و کنسروی (چند رقم امیدبخش انتخاب شده و در مرحله ارزیابی ناحیه‌ای است)،
۷. ارزیابی ارقام زیتون برای انتخاب ارقام مناسب برای اراضی دیم،
۸. بررسی وضعیت گرده‌افشانی ارقام مهم زیتون و تعیین بهترین ارقام گرده‌زا برای ارقام تجاری،

۹. بررسی عوامل مؤثر در سال آوری و ارائه روش‌های کاهش سال آوری در ارقام زیتون،
۱۰. بررسی عوامل مؤثر بر کمیت و کیفیت محصول از قبیل، تغذیه میکرو و ماکروالمنت‌ها، آفات (پسیل، مگس زیتون)، رقم، اقلیم و هرس و ارائه راهکارهای اصلاحی و کنترلی،
۱۱. بررسی روش‌های تکثیر درون‌شیشه (ریزازدیادی) زیتون.

چالش‌های موجود در تولید روغن زیتون

آمارهای وزارت بازرگانی نشان می‌دهد در سال ۱۳۸۷ مبلغی بالغ بر ۲/۲ میلیارد دلار ارز از کشور خارج و در مقابل آن مواد اولیه روغن‌های نباتی و کنجاله دانه‌های روغنی وارد کشور شده است. همچنین سرانه مصرف روغن نباتی در مدت ۳۰ سال گذشته از ۵ کیلوگرم برای هر نفر به ۲۲ کیلوگرم افزایش یافته و این درحالی است که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز در سال ۱۳۸۶ اعلام کرده که ایرانیان سالیانه یک میلیارد دلار برای درمان بیماری‌های قلبی پرداخت می‌کنند و در سال ۱۳۸۹ میانگین سن سکته‌های قلبی و مغزی در کشور به ۳۲ سال کاهش یافته است. مطالب فوق به‌منظور نشان دادن اهمیت این محصول آورده شده است. بسیار روشن است که قسمت عمده روغن مصرفی کشور وارداتی می‌باشد.^۱ با این مقدمه چالش‌های موجود در تولید و توسعه کشت زیتون در کشور به شرح زیر می‌باشند:^۲

- ناکافی بودن مطالعات (فقط انجام مراحل مقدماتی مطالعه) در زمینه تعیین مناطق مستعد کشت و توسعه محصول. با توجه به اینکه درخت زیتون از مناطق محدودی از کشور به سایر نقاط برده شده است، ضرورت دارد که قبل از گسترش سطح زیر کشت آن در سایر مناطق مطالعات لازم صورت گیرد. براساس بررسی‌های انجام شده، در توسعه این محصول لازم است علاوه بر مطالعات صورت گرفته که پایه مطالعات تکمیلی می‌باشد، نسبت به انجام مطالعات دقیق و تفصیلی - اجرایی مربوط به توسعه کشت زیتون اقدام شود، تا توسعه طرح زیتون در این مناطق با در نظر گرفتن روند تغییرات آب و هوایی و منابع آب و خاک در کشور و همچنین تأمین منابع آب کافی صورت گیرد، اما در مناطقی که به لحاظ کشت و کار چندین سال گذشته مشکلی از نظر اقلیمی وجود نداشته و تولید زیتون در آنها از شرایط اقتصادی مناسبی برخوردار بوده است با انتخاب ارقام برتر و سازگار و لحاظ کردن شرایط فنی احداث باغات و مطالعات لازم در مورد منابع خاک و آب اقدام شود.

- کم‌باردهی یا باردهی بسیار پایین باغات در برخی از مناطق کشور. با توجه به اینکه سطح

۱. گزارش شورای ملی زیتون، ۱۳۹۰.

۲. طرح راهبردی زیتون، وزارت جهاد کشاورزی و کانون هماهنگی دانش و صنعت زیتون، ۱۳۹۰.

زیر کشت زیتون در طی سال‌های اخیر افزایش قابل توجهی یافته است، اما در بعضی از مناطق باغات احداث شده از باردهی اقتصادی برخوردار نمی‌باشند. براساس بررسی‌های به‌عمل آمده اصلاح باغات موجود به‌منظور بهره‌برداری بهینه از منابع تخصیص یافته و اقتصادی نمودن باغات از اولویت بالایی برخوردار بوده و تأکید می‌گردد اصلاح این باغات مورد توجه ویژه وزارت جهاد کشاورزی قرار گیرد (براساس آمار ارائه شده از طرح زیتون، باغ‌های غیراقتصادی بالای ۱۰ سال ۳۶۱۱ هکتار برآورد شده است، که برنامه اصلاح و بهسازی باغات سال جاری ۳۲۰۰ هکتار با تخصیص اعتبار ۱۳ میلیارد ریال درحال اجراست).

- کمبود حمایت دولتی در ترویج مصرف روغن زیتون (عدم تخصیص یارانه در برنامه توزیع مواد غذایی اساسی)،

- پایین بودن دانش فنی تولیدکنندگان زیتون،

- کاهش کیفیت و افزایش ضایعات محصول در مراحل برداشت و پس از برداشت،

- ضریب کم مکانیزاسیون در روش برداشت، حمل‌ونقل قبل از انتقال به کارخانه و تأخیر در

برداشت و انتقال محصول،

- رعایت نکردن درجه‌بندی در بسته‌بندی روغن زیتون،

- نبودن نظارت کافی بر روغن موجود در بازار،

- بروز مشکلات زیست‌محیطی ناشی از تجمع پساب در کنار کارخانه‌ها،

- پایین بودن شناخت مصرف‌کنندگان از ارزش غذایی و بهداشتی روغن زیتون،

- گرایش بیشتر تولیدکنندگان به تولید زیتون کنسروی به جهت تحصیل سریع‌تر درآمد و به

موقع در اختیار قرار نگرفتن تسهیلات سرمایه در گردش جهت خرید میوه در مرحله روغنی

درحالی که هدف اصلی طرح توسعه زیتون تولید روغن زیتون می‌باشد،

- ورود زیتون کنسروی و روغن‌های قاچاق از طریق مبادی غیرقانونی با کیفیت بسیار پایین،

- وجود مشکلات در بیمه مطلوب محصول،

- عدم وجود مراکز خرید و فروش مرکزی (بازار بورس).

سیاست‌های حمایتی محصولات کشاورزی در جهان و ایران

کشورهای مختلف جهان به اشکال گوناگون به حمایت از بخش کشاورزی خود پرداخته‌اند؛ برای مثال در کشورهای عضو OECD^۱ در سال ۲۰۰۱ به‌طور متوسط به هر کشاورز ۱۲ هزار دلار یارانه پرداخت شده و در مجموع در این کشورها طی سال مذکور ۲۳۰۷۴۴ میلیون دلار صرف حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی شده است که این میزان بالغ بر ۳۱ درصد درآمد کشاورز از مزرعه خود بوده است.^۲

این رقم در سال ۱۹۸۶-۱۹۸۸ برابر ۲۸ درصد بوده و در سال ۲۰۰۰ به ۳۲ درصد رسیده است. در کشورهای ژاپن، کره، نروژ و سوئیس حدود ۶۰ درصد دریافتی کشاورزان از محل یارانه‌هاست. در سال ۲۰۰۴ کمک‌های اتحادیه اروپا به تولیدکنندگان بخش کشاورزی برابر ۳۳ درصد درآمد آنها بوده است. این رقم در آمریکا ۱۶ درصد و در استرالیا ۵ درصد بوده است. بنابراین برای برقراری رابطه مبادله و حفظ رابطه مناسب قیمت‌ها در بخش کشاورزی با سایر بخش‌ها، پرداخت یارانه به بخش کشاورزی ضرورت دارد.

اهم حمایت‌های انجام گرفته در بخش کشاورزی ایران طی سال‌های گذشته بدین شرح بوده است:

۱. توزیع نهاده‌های مورد نیاز کشاورزان شامل کود، سم و ماشین‌آلات با قیمت یارانه‌ای،
۲. اعطای اعتبارات و تسهیلات با نرخ بهره پایین و بازپرداخت در مدت زمان نسبتاً طولانی‌تر،
۳. توسعه بیمه محصولات کشاورزی و پرداخت غرامت و خسارت به کشاورزان،
۴. پرداخت یارانه و جوایز به صادرات محصولات کشاورزی،
۵. اقدامات مرزی نظیر برقراری یا حذف تعرفه و سود بازرگانی،
۶. قیمتگذاری محصولات کشاورزی و خرید تضمینی.

پیشینه قانونی خرید تضمینی محصولات کشاورزی

به استناد مصوبه شماره ۱۲۶۲۹۷/ت۱۰۳۸/ع مورخ ۱۳۸۷/۷/۲۴ و مصوبه شماره ۱۶۲۷۸۱/ت۴۴۳۳/ع مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۶ تصمیم نمایندگان ویژه رئیس‌جمهوری و ابلاغیه‌های شماره ۱۰۰/۱۷۶۲۸ مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۹ و شماره ۳۲/۱۱۷۱۲۳ مورخ ۱۳۸۸/۱۲/۱۲ معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور:

- سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران دستگاه مباشر خرید دانه‌های روغنی، جو، ذرت، سیب‌زمینی، خرما، کشمش، حبوبات، پنبه و ش، پیاز، برگ سبز چای (برای سال زراعی ۱۳۸۷-۱۳۸۸)

1. Organization for Economic Co- Operation and Development (OECD)

۲. بررسی هزینه تولید و پیشنهاد قیمت تضمینی خرید محصولات زراعی برای سال ۱۳۸۲، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، اسفند ۱۳۸۱.

و سایر محصولات باغی است، شرکت سهامی کرم ابریشم ایران دستگاه مباشر خرید پپله‌تر، شرکت بازرگانی دولتی ایران مباشر خرید گندم و برنج و سازمان چای کشور مباشر خرید برگ سبز (برای سال زراعی ۱۳۸۸-۱۳۸۹) است.

براساس ابلاغیه‌های مذکور، دستگاه‌های مباشر مکلفند برنامه خرید تضمینی و فروش محصولات اساسی کشاورزی را به گونه‌ای برنامه‌ریزی کند که اولاً خرید در کمترین مقدار و زمان ممکن انجام شود و دوم اینکه خرید انجام شده در کمترین زمان ممکن و با رعایت صرفه و صلاح دولت به فروش برسد.

همه‌ساله وزارت جهاد کشاورزی به استناد قانون خریدهای تضمینی قیمت‌های پیشنهادی را (براساس احتساب هزینه تولید هر هکتار شامل انواع عملیات کاشت، داشت و برداشت، سود سرمایه در گردش و سود تولیدکننده، سهم ارزش بازدهی زمین و سایر موارد) برای طرح و تصویب به مراجع ذیصلاح ارائه می‌کند.

اهداف قانون

قانونگذار با تصویب این قانون به دنبال دستیابی به اهداف زیر بوده است:

۱. حمایت از تولید محصولات کشاورزی،
۲. ایجاد تعادل در نظام تولید،
۳. جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی،
۴. جلوگیری از ضرر و زیان کشاورزان،
۵. جلوگیری از نوسان‌های شدید قیمت محصولات کشاورزی.

عملکرد خرید تضمینی محصولات باغی طی سال‌های گذشته

قیمتگذاری محصولات باغی با اصلاح قانون خرید محصولات اساسی کشاورزی (مصوب شهریور سال ۱۳۶۸) از خرداد سال ۱۳۷۲ قانونمند شد. از این سال وزارت جهاد کشاورزی همزمان با بررسی هزینه تولید و پیشنهاد قیمت تضمینی خرید محصولات زراعی موظف به انجام اقدامی مشابه در مورد محصولات باغی شد. قیمت پیشنهادی برای محصولات باغی قیمت پایه بازار محسوب شده و در سال‌های گذشته اغلب به دلیل فاصله قیمت‌های بازار با قیمت‌های تضمینی ضرورتی به خرید محصولات باغی احساس نشده است و تنها در شرایط بحرانی و افت قیمت به زیر قیمت تضمینی، محصولاتی نظیر کشمش و خرما توسط دولت خریداری شده و در مورد سایر محصولات اساساً خرید تضمینی صورت نگرفته است.

رضایتمندی تولیدکنندگان زیتون در رابطه با بازار

نتایج نظرخواهی از رضایتمندی باغداران در رابطه با قیمت دانه سبز زیتون در بازار و قیمت روغن زیتون و رضایتمندی آنها در رابطه با نحوه خرید زیتون توسط کارخانه در جدول ۹ ارائه شده است.^۱

جدول ۹. میزان رضایتمندی باغداران از قیمت زیتون، قیمت روغن زیتون و نحوه خرید زیتون توسط کارخانه

قیمت زیتون		قیمت روغن زیتون		نحوه خرید کارخانه		گروه بهره‌برداران
رضایتمندی	درصد	رضایتمندی	درصد	رضایتمندی	درصد	
ناراضی	۷۵	ناراضی	۸۱	ناراضی	۲۵	گروه اول بهره‌برداران
راضی	۲۰	راضی	۱۹			
ناراضی	۶۶	ناراضی	۶۰	ناراضی	۵۰	گروه دوم بهره‌برداران
راضی	۲۰	راضی	۳۰	راضی	۵۰	
خیلی راضی	۱۴	خیلی راضی	۱۰			
ناراضی	۶۶	ناراضی	۵۶			گروه سوم بهره‌برداران
راضی	۳۴	راضی	۴۴			
ناراضی	۷۷	ناراضی	۶۰			گروه چهارم بهره‌برداران
راضی	۲۲	راضی	۴۰			
ناراضی	۷۷	ناراضی	۵۰	ناراضی	۳۰	گروه پنجم بهره‌برداران
راضی	۲۲	راضی	۵۰			

در تمام گروه‌های بهره‌بردار بیش از ۶۵ درصد از باغداران از قیمت زیتون در بازار احساس ناراضی می‌کنند و علت اصلی آن کوتاه بودن زمان برداشت است. زمانی که باغداران زیتون اقدام به برداشت زیتون و عرضه آن به بازار می‌کنند تقریباً قیمت زیتون با توجه به درجه‌بندی آن ثابت است. اما زمانی که زیتون از دست باغدار خارج می‌شود قیمت زیتون و کنسروی آن در بازار شروع به افزایش می‌کند. از طرف دیگر اکثر گروه‌های بهره‌بردار دانه روغن زیتون از نحوه خرید زیتون توسط کارخانجات احساس ناراضی می‌کنند. علت اصلی این است که دستگاه‌های روغن‌کشی برخی از کارخانجات روغن‌کشی به‌صورت مطلوب عمل نمی‌کنند و همچنین نظارت بر این دستگاه‌ها از سوی نهادهای مرتبط کافی نیست. این امر سبب می‌شود که در تفاله باقیمانده که حداکثر باید بین ۲ الی ۳ درصد روغن داشته باشد بعضاً بین ۷ تا ۸ درصد روغن وجود داشته باشد که این کارخانجات تفاله باقیمانده را مجدداً روغن‌کشی کرده و روغن تهیه شده را به مصرف تولید صابون می‌رسانند.

۱. بررسی اقتصادی زیتون از تولید تا مصرف، گزارش مطالعات مدیریت و بهره‌وری ایران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۴.

از طرف دیگر باغداران زیتون دانه سبز روغنی به نحوه قیمتگذاری آنها توسط کارخانجات اعتراض دارند و این روش قیمتگذاری از یک قانون و استاندارد خاصی پیروی نمی‌کند. همچنین از نقطه نظر فعالان بازار اکثراً از قیمت زیتون و روغن زیتون اعلام رضایت کرده و نگرانی مهم آنها نوسانات قیمت روغن و دانه سبز طی سال‌های گذشته بوده است که با توجه به سال باروری و واردات روغن زیتون، نوسانات نسبتاً شدیدی در قیمت روغن زیتون در بازار داخل ایجاد می‌شود و تصمیم‌گیری را برای فعالان بازار، کارخانجات و باغدار با مشکل روبرو می‌سازد. ذکر این نکته نیز لازم است که نتایج نظرسنجی ارائه شده در بالا قبل از هدفمندی یارانه‌ها به دست آمده است حال آنکه تعیین قیمت کالاهای و محصولات کشاورزی تولیدی با افزایش هزینه‌های ناشی از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تناسب ندارد و محصولات کشاورزی نیز اغلب با دیواری به نام واردات روبرو هستند و امکان افزایش قیمت چندانی را ندارند و در عمل بسیاری از کشاورزان و به‌ویژه کشاورزان و باغداران خرده‌پا متضرر خواهند شد. همچنین در شرایط کنونی اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، هزینه ناکارآمدی مدیریت در تأمین آب و کارآیی پایین ماشین‌آلات کشاورزی را کشاورزان می‌پردازند. اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها، بدین شکل، ریسک‌پذیری در این بخش را افزایش داده و خطر فرار سرمایه از بخش را موجب می‌شود. در چنین وضعیتی حصول به اهداف برنامه پنجم توسعه در ابهام قرار می‌گیرد و به‌نظر می‌رسد شوک‌های شدید و ناگهانی در فاکتورهای کلیدی مانند قیمت سوخت و تأثیر این شوک‌ها بر بازار نهاده‌ها و قیمت تمام شده، تولیدکنندگان بخش را به‌منظور برنامه‌ریزی تولید برای ماه‌ها و سال‌های آتی با تردید مواجه کند.

بررسی امکان خرید تضمینی زیتون

قانون تضمین خرید محصولات کشاورزی به‌منظور حمایت از تولید محصولات اساسی بوده و اعتبارات اجرای این قانون نیز با رعایت اولویت برای محصولات اساسی تأمین می‌شود و لذا وزارت جهاد کشاورزی در راستای وظیفه قانونی محوله (تبصره «۱» قانون فوق‌الذکر)، قیمت محصولات اساسی کشاورزی را با توجه به هزینه‌های متعارف تولید و حفظ رابطه مبادله، برآورد و به شورای اقتصاد پیشنهاد می‌کند. درحال حاضر با تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی و با عنایت به ماده (۳۳) آن، مقرر شده است که درخصوص محصولات تحت پوشش قانون تضمین خرید نیز، سیاست قیمت تضمینی برقرار شود. بدین مفهوم که تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خرید خود را به بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده

ازسوی دولت، مابه‌التفاوت آن را از دولت دریافت کنند؛ لذا در مورد محصولات مذکور، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی، در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار می‌شود.

سایر ابزارهای حمایتی در زیر بخش باغبانی شامل توسعه بیمه و پرداخت بخشی از سهم بیمه کشاورز توسط دولت، پرداخت یارانه و جوایز صادراتی و توزیع نهاده‌های مورد نیاز با قیمت ارزان‌تر شامل کود، نهال و برخی سموم است.

تولیدات باغبانی به دلیل ماهیت متفاوت از محصولات زراعی نیازمند حمایت‌های بیشتری در مرحله پس از تولید اعم از درجه‌بندی، بسته‌بندی، حمل و بازاررسانی می‌باشند. زیرا به دلیل وجود عوامل متعدد در این مرحله حاشیه بازار (تفاوت قیمت دریافتی تولیدکننده و قیمت خرده‌فروشی) افزایش یافته و معمولاً تولیدکننده از این حاشیه نصیبی نمی‌برد. همچنین بازار محصولات باغی تقریباً از شرایط بازار رقابتی برخوردار است.

ذکر این نکته نیز ضرورت دارد که یکی از تفاوت‌های بازار محصولات زراعی و باغی این است که بازار اغلب محصولات زراعی به دلیل نقش آنها در تأمین غذای روزانه مردم عموماً تحت کنترل دولت بوده و حاشیه سود آنها (تفاوت قیمت دریافتی زارع و قیمت پرداختی مصرف‌کننده) به میزان زیادی کاهش می‌یابد، درحالی که تأثیر عوامل بازار در مورد محصولات باغی بیشتر است.

بدیهی است که زیتون، محصولی اساسی در سبد مصرف جامعه ایرانی محسوب نمی‌شود و نیز با توجه به موارد یاد شده و نیز ماهیت فسادپذیر آن نمی‌تواند در زمره محصولات تحت پوشش قانون تضمین خرید قرار گیرد؛ لکن به لحاظ اهمیت تولید آن در کشور، باید با ابزارهای سیاستی دیگری که هزینه تولید را کاهش داده و درآمد را تثبیت می‌کند، تولیدکنندگان آن مورد حمایت قرار گیرند.

در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، بر لزوم تنوع‌بخشی حمایت‌ها در بخش کشاورزی، تأکید شده که در همین رابطه از این محصول نیز می‌توان با به‌کارگیری ابزارهایی همچون بیمه درآمد، پرداخت‌های مستقیم به تولیدکنندگان با بهره‌وری بالا، حمایت‌های بازاریابی، سرمایه‌گذاری در آموزش و ترویج، سرمایه‌گذاری در تحقیقات کاربردی و سرمایه‌گذاری در زیربنایها، حمایت لازم را به عمل آورد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

زیتون محصولی با نیاز آبی پایین است، همچنین ویژگی‌های منحصر به فرد آن ازجمله، قابلیت کشت بر روی دامنه‌های شیب‌دار و ریگ‌دار باعث شده است که این محصول رقیب دیگر محصولات

نباشد. این درحالی است که سایر محصولات و دانه‌های روغنی دارای چنین ویژگی نیستند. بنابراین می‌توان گفت که با توجه به شرایط اقلیمی خشک و نیمه‌خشک ایران، محصول زیتون یکی از محصولاتی است که قابلیت کشت در بسیاری از مناطق ایران را دارد و می‌تواند درصد قابل توجهی از نیاز مصرفی داخل را برطرف کند. بر همین اساس بررسی متغیرهای اقتصادی تأثیرگذار بر تولید این محصول می‌تواند باعث افزایش تولید داخلی این محصول شود.

مهمترین فرآورده حاصل از کشت زیتون، روغن آن است و تقریباً ۹۳ درصد تولید جهانی آن منحصراً جهت تولید روغن به‌کار می‌رود. در کشورهای عمده تولیدکننده زیتون میزان مصرف روغن زیتون ۴۰ درصد از کل روغن مصرفی است درحالی که در کشورهای غیرتولیدکننده این میزان ۴ درصد می‌باشد (سرانه مصرف روغن زیتون در جهان ۵۰۰ گرم، در ۱۲ کشور عضو اتحادیه اروپا حدود ۱۰ کیلوگرم و بالاترین مقدار مصرف سرانه مربوط به کشور یونان با ۲۴ کیلوگرم می‌باشد اما در کشور ما مصرف سرانه روغن زیتون ۱۴۶ گرم می‌باشد).

لذا با توجه به اهمیت مصرف روغن در تغذیه، یکی از محصولاتی که می‌تواند بخشی از روغن مورد نیاز کشور را تأمین کند زیتون است. از این رو توسعه کشت زیتون در ایران به‌عنوان یکی از مهمترین اهداف شورای سلامت و هیئت وزیران بوده است. در کنار گسترش باغات زیتون، به تغییر عادات غذایی و پذیرش مصرف روغن زیتون در خانواده‌های ایرانی نیز باید توجه شود، لذا توجه به گسترش مصرف روغن زیتون در کشور در کنار حمایت و پشتیبانی لازم نهادهای ذیربط توسعه کشت و ترویج زیتون، استفاده مناسب از تحقیقات بازاریابی در شناخت خواسته‌ها و رفتارهای واقعی مصرف‌کنندگان برای توسعه مصرف روغن زیتون ضروری است. بنابراین با توجه به اهمیت تولید زیتون در کشور، دولت باید با ابزارهای سیاستی که هزینه تولید را کاهش داده و درآمد را تثبیت می‌نماید، مورد حمایت قرار گیرد.

درخصوص سیاست حمایتی خرید تضمینی، بررسی خرید تضمینی محصولات باغی نشان می‌دهد در سال‌های گذشته جز در یکی دو مورد از محصولات باغی (خرما و کشمش)، در باقی محصولات، خرید تضمینی صورت نگرفته است. همچنین بررسی بازار محصولات باغی نشان می‌دهد که این بازار از شرایط رقابتی برخلاف بازار محصولات زراعی برخوردار است. همچنین با توجه به مصرف سرانه پایین روغن زیتون در کشور این محصول جزء محصولات اساسی کشاورزی نبوده و نمی‌تواند تحت پوشش قانون خرید تضمینی قرار گیرد. به‌منظور جلب حمایت از تولید روغن زیتون و هدایت تولید میوه زیتون برای استحصال روغن لازم است یارانه خرید محصول برای ارقام روغنی منظور و توسط دولت به باغداران پرداخت شود. همچنین می‌توان از تولید این محصول با به‌کارگیری ابزارهایی همچون بیمه درآمد، پرداخت‌های مستقیم به

تولیدکنندگان با بهره‌وری بالا، حمایت‌های بازاریابی، سرمایه‌گذاری در آموزش و ترویج، سرمایه‌گذاری در تحقیقات کاربردی و سرمایه‌گذاری در زیربنایها، حمایت لازم را به‌عمل آورد.

پیشنهاد می‌شود درخصوص یارانه خرید محصول، یارانه کارشناسی شده برای مناطق مختلف محاسبه و از طرف دولت تأمین و به باغداران پرداخت شود. لذا در مورد روش اجرایی پرداخت یارانه نیاز به بررسی بیشتری می‌باشد. علاوه‌بر موارد ذکر شده، جهت دستیابی به توسعه پایدار در طرح زیتون تأمین شرایط زیر الزامی است:

- تأمین اعتبارات لازم در جهت تحقق اهداف و برنامه‌های پیش‌بینی شده (اعتبارات تملکی با توجه به ماهیت هزینه‌ای طرح در جهت اصلاح و بهسازی باغات)،

- تأمین اعتبارات سرمایه در گردش جهت خرید به‌موقع میوه برای استحصال روغن،

- تأمین یارانه روغن در جهت تشویق به تولید روغن زیتون،

- هماهنگی لازم بین متولیان واگذاری اراضی مستعد کشت،

- تأمین مجوز آب لازم برای اراضی مستعد کشت،

- تعیین تعرفه‌های بالا برای روغن‌های زیتون وارداتی بیش از نیاز داخل،

- انجام مطالعات تکمیلی برای تعیین مناطق مستعد کشت و توسعه محصول و اختصاص

اعتبارات کافی در این خصوص،

- حمایت‌های ویژه اعتباری در انجام تحقیقات و احداث باغ‌های الگویی،

- جلوگیری از ورود روغن‌های قاچاق و با کیفیت نامرغوب،

- بالا بردن کیفیت و کاهش ضایعات محصول از طریق استفاده از روش‌های مناسب برداشت

و مکانیزه کردن برداشت و نظارت دستگاه‌های مسئول بر استاندارد نمودن کارخانه‌های فرآوری، حمل‌ونقل و تسریع در انتقال به کارخانه،

- کاهش نرخ بهره بانکی برای سرمایه‌گذاری ثابت (احداث واحدهای فرآوری) و سرمایه در

گردش (خرید میوه زیتون توسط صاحبان صنایع فرآوری از باغداران) با توجه به کوتاه بودن مدت فعالیت این واحدها،

- ترویج مصرف روغن زیتون.

منابع و مآخذ

۱. ملکوتی‌خواه، محمود و علی‌اکبر سوخته‌سرایي. بررسی عملکرد خرید تضمینی محصولات کشاورزی، سال ۱۳۸۸-۱۳۸۹.
۲. دهشیری، عباس و الهه سلیمانی. خرید تضمینی محصولات کشاورزی، دفتر زیربنایی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶.
۳. مهربانیان، الهه و مریم اردستانی. بررسی سیاست‌های زیربخش باغبانی، برآورد قیمت‌های تمام شده محصولات باغی و پیشنهاد قیمت خرید تضمینی در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۸۶.
۴. گزارش کانون هماهنگی دانش و صنعت زیتون، ۱۳۹۰.
۵. بررسی اقتصادی زیتون از تولید تا مصرف، گزارش مرکز مطالعات مدیریت و بهره‌وری ایران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۴.
۶. گزارشات مؤسسه پژوهش‌های اقتصاد کشاورزی، ۱۳۹۰.
۷. گزارش طرح راهبردی زیتون، وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۸۷.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۲۳۱۱

عنوان گزارش: بررسی وضعیت تولید زیتون در کشور (با تأکید بر خرید تضمینی)

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: الهه سلیمانی، حمیدرضا معماریان

ناظر علمی: محسن صمدی

متقاضی: سیدنجیب حسینی (نماینده مینودشت، کلاله، گالیکش و مراوه‌تپه در مجلس شورای اسلامی)

ویراستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. زیتون

۲. روغن زیتون

۳. خرید تضمینی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۲/۲۴